

Н А Ц Р Т

Српски језик

**ЗАКОН О КОНТРОЛИ И ОГРАНИЧЕНОЈ УПОТРЕБИ ДУХАНА,
ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ**

ЗАКОН О КОНТРОЛИ И ОГРАНИЧЕНОЈ УПОТРЕБИ ДУХАНА, ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ

ПОГЛАВЉЕ I. - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овим законом, у циљу заштите и унапређења здравља становништва, уређују се мјере за забрану и ограничење употребе духана, духанских и осталих производа за пушење, забрану њихове рекламе, промоције и спонзорисања, спрјечавање приступа малољетних лица тим производима, састав духанских и осталих производа за пушење, обавезне ознаке на паковањима, сузбијање штетних посљедица, превентивне мјере, оснивање Федералне комисије за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење и надзор над провођењем закона.

Члан 2.

(Дефиниције)

У смислу овог закона:

- 1) **Духан** је култивисана биљка врсте *Nicotiana tabacum L.* у свим облицима и степенима узгоја и у свим фазама обраде и паковања који не служи крајњој потрошњи (необрађени духан);
- 2) **Духан за самостално мотање** је духан који се може употребљавати за израду цигарета коју врше сами потрошачи или малопродајна мјеста;
- 3) **Духан за оралну употребу** је сваки духански производ за оралну употребу, осим оног намијењеног за шмркање или жвакање, израђен у потпуности или дијелом од духана, у облику праха или честица или у било каквој комбинацији тих облика, посебно оне у врећицама или у порозним врећицама;
- 4) **Духан за лулу** је духан који се може употребљавати путем поступка изгарања и који је намијењен искључиво за кориштење у лули;
- 5) **Водена лула** је направа за пушење код које дим пролази кроз посуду са водом и хлади се прије удисања кроз савитљиво цријево. Водена лула подразумијева наргилу, хооках, шишу;
- 6) **Духан за водену лулу** је духански производ који се може употребљавати путем водене луле и сматра се духанским производом за пушење;
- 7) **Духан за жвакање** је бездимни духански производ посебно намијењен за жвакање;
- 8) **Духан за шмркање** је бездимни духански производ који се може употребљавати путем носа;
- 9) **Нови духански производ** је духански производ који не припада ни једној од слиједећих категорија:
 - цигарете,
 - духан за самостално мотање,
 - духан за луле,
 - духан за водене луле,

- цигаре,
 - цигарилоси,
 - духан за жвакање,
 - духан за шмркање или духан за оралну потрошњу,
 - и стављен је на тржиште након ступања на снагу овог закона, као и свака модификација укључујући промјене у дизајну, било којој од компоненти, дијелова, садржаја, начину изгарања или врсти никотина, адитивима или састојцима духанских производа стављених на тржиште након ступања на снагу овог закона;
- 10) **Цигарета** је смотуљак духана са вањским омотом од папира који се може употребљавати поступком његовог изгарања;
 - 11) **Цигара** је смотуљак духана са вањским омотом од природног духана, тежи од 3 грама, и који се може употребљавати поступком његовог изгарања;
 - 12) **Цигарилос** је цигара највеће тежине до 3 грама по комаду;
 - 13) **Адитив** је твар, осим духана, која је додана духанском производу, појединачном паковању или било каквом збирном паковању;
 - 14) **Биљни производ за пушење** је производ на бази биљака, трава или воћа који не садржи духан, а може се употребљавати путем поступка изгарања;
 - 15) **Електронска цигарета** је производ који се може користити за употребу паре која садржи никотин путем усника или било који саставни дио тог производа, укључујући уложак, посуду за поновно пушење и уређај без улошка или посуде. Електронске цигарете могу бити потрошне или поново пуњиве путем посуде за поновно пушење или поновно пуњиве помоћу уложака за једнократну употребу;
 - 16) **Посуда за поновно пушење** је посуда која садржи текућину са никотином, а која се може користити за поновно пушење електронске цигарете;
 - 17) **Духански производ** је производ који је у цијелости или дјелимично направљен од духана и произведен за његову употребу путем пушења, ушмркавања, усисавања, жвакања, или било које друге врсте употребе;
 - 18) **Духански дим** је дим који се ослобађа из запаљеног духанског производа намијењеног пушењу и дим који се ослобађа из плућа приликом пушења;
 - 19) **Бездимни духански производ** је духански производ чија употреба не укључује поступак изгарања, укључујући духан за жвакање, духан за шмркање и духан за оралну употребу;
 - 20) **Остали духански производ** је сваки производ направљен у цијелости или дјелимично од духана, а није обухваћен дефиницијом духанског производа;
 - 21) **Емисије твари** су твари које се отпуштају приликом намјенске употребе духанског или сродног производа, као што су твари из дима или твари које се отпуштају у процесу употребе бездимних духанских производа;
 - 22) **Јавни затворени простор** је сваки простор, који има кров или таваницу (покретну или непокретну) и потпуно затворено више од половине површине припадајућих стијена, јавно доступан и намијењен индивидуалном или заједничком кориштењу, без обзира на право

власништва или право приступа, а између осталих, обухвата заједничке просторе у стамбеним зградама, све просторе у грађевинама у којим су смјештене јавне институције, установе и предузећа те све просторе у грађевинама у којим се врше дјелатности из области јавног превоза, здравства, социјалне заштите, васпитања и образовања, трговине, трговачки центри, простори намијењени вршењу услужних дјелатности, спорта и рекреације, угоститељства, смјештаја и туризма, културе, умјетности и науке, сајмова и изложби, те просторе из дјелатности медија, игара на срећу, вјерског, политичког и грађанског окупљања, као и сваки повезани и други припадајући затворени простор, као што су ходници, лифтови, степеништа, предворја, заједничке просторије, тоалети, чекаонице, кантине, помоћни објекти, магацини, подруми, гараже;

- 23) **Јавни скуп** је свако организовано окупљање грађана које се одржава на за то прикладном простору.
- 24) **Радно мјесто** је сваки простор који служи за обављање послова и може бити наткривен, полунаткривен, у потпуности или дјеломично ограђен, без обзира на врсту материјала од којег је саграђен као и сваки повезани и други припадајући јавни затворени простор;
- 25) **Средство јавног превоза** је свако превозно средство без обзира на облик власништва којим се уз наплату или другу врсту накнаде врши цестовни, жељезнички, зрачни и водени превоз путника, укључујући жичаре;
- 26) **Средство приватног превоза** је свако превозно средство у приватном власништву којим се врши цестовни и водени превоз;
- 27) **Катран** је сухи, безводни, безникотински кондензат дима, чији се спојеви повезују са настанком више облика рака;
- 28) **Никотин** је никотински алкалоид који се налази у духану;
- 29) **Угљични моноксид** је продукт који настаје сагоријевањем духана;
- 30) **Састојак** је духан, адитив, као и свака твар или елемент присутан у финализираном духанском или осталом производу, укључујући папир, филтер, тинту, капсуле и љепила;
- 31) **Својствена арома** је јасно замјетљив мирис или окус, осим духанског, који је резултат адитива или комбинације адитива, укључујући, али не ограничавајући се на, арому воћа, зачина, биља, алкохола, слаткиша, ментола или ванилије, која је замјетљива прије или током конзумације духанског производа;
- 32) **Пушење** је радња која доводи до сагоријевања духанских производа и осталих производа за пушење, којом се ствара дим који се ослобађа директно у зрак и удише га лице које извршава ове радње;
- 33) **Посредно или пасивно пушење** је изложеност диму који долази из горућег краја цигарете или неког другог производа за пушење, најчешће у комбинацији са димом који издахне пушач;
- 34) **Штетна посљедица пушења** је научно доказана појава оштећења здравља и болести које скраћују живот пушача и непушача;
- 35) **Употреба** је пушење и сви остали начини и врсте кориштења духана, духанских производа и осталих производа за пушење;
- 36) **Сукоб интереса** је сукоб између службених дужности и приватних интереса лица које носи јавни положај, или кандидата за јавни положај,

- који има одговорност за контролу духана и који се може повезати са његовим интересима, или интересима његових сродника;
- 37) **Здравствено упозорење** је упозорење које указује на штетне ефекте духанских производа по здравље људи или на друге непожељне посљедице њихове употребе, укључујући текстуална упозорења, комбинована здравствена упозорења, општа упозорења и информативне поруке;
- 38) **Комбиновано здравствено упозорење** је здравствено упозорење које се састоји од комбинације текста упозорења и припадајуће фотографије или илустрације;
- 39) **Збирно паковање** је било које паковање у којем су духански или сродни производи за пушење стављени на тржиште и које обухвата једну или више запакованих јединица с тим да се прозирни омоти не сматрају збирним паковањем;
- 40) **Појединачно паковање** је најмање самостално паковање духанског или сродног производа за пушење које се ставља на тржиште;
- 41) **Лице** је свако физичко, правно лице, као и сви пословни субјекти;
- 42) **Носилац јавног положаја** је службено лице, службени представник, савјетник, инспектор, полицијски званичник, царински званичник, или владин службеник изабран на централном или локалном нивоу управљања;
- 43) **Продавац** је свако лице које продаје на мало, велико, извози и увози духанске и остале производе за пушење;
- 44) **Рекламација и промоција духана, духанских и осталих производа за пушење** је свака активност са циљем, ефектом или очекујућим ефектом промоције духанских и осталих производа за пушење или употребе тих производа на директан или индиректан начин;
- 45) **Директна промоција духана, духанских и осталих производа за пушење** је излагање појединачних паковања цигарета и осталих производа за пушење на видљивим продајним мјестима, било које врсте, гдје се продају ти производи;
- 46) **Индиректна промоција духана, духанских и осталих производа за пушење** је:
- организација догађаја на којим се истичу назив, логотип или друге визуелне карактеристике које подсећају на поједине духанске и остале производе за пушење;
 - приказивање логотипа и других знакова за означавање тих производа на предметима који у смислу овога закона нису духански производи;
 - бесплатна понуда духанских и осталих производа за пушење у јавним просторима;
- 47) **Спонзорство** је сваки облик доприноса правног или физичког лица догађају, активности или појединцу са циљем, учинком или могућим учинком директне или индиректне промоције духана и свих духанских производа;
- 48) **Донације од стране духанске индустрије** – сваки облик финансијске или материјалне подршке јавним установама, организацијама, средствима медија или поједницима са циљем,

- учинком или могућим учинком директне или индиректне промоције духана и свих духанских производа;
- 49) **Индустрија духана** су произвођач, продавци на велико и увозници духанских производа.

Члан 3.

(Принципи Закона)

За остварење циља из члана 1. овог закона органи и институције државне управе у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација) руководе се међународним прописима о контроли духана, духанским производима и осталим производима за пушење, и то слиједећим принципима:

- a) право сваког грађанина на здравље;
- b) природно право сваког грађанина у Федерацији на чист ваздух јер сви, а посебно дјеца и млади, имају право да се заштите од утицаја посредног удисања духанског дима;
- c) заштита животне средине и права грађана на здраву животну средину;
- d) одређења надлежних органа и институција у Федерацији да се кроз мултисекторску сарадњу утврди стратегија и мјере ради промовисања и подршке престанку и смањењу потрошње духанских и осталих производа за пушење;
- e) синхронизована имплементација мјера усмјерених на смањење потражње за духаном и понуде духана путем информисања, едукације и јачања јавне свијести о штетности духанских и осталих производа за пушење;
- f) одговорност надлежних органа и институција у Федерацији да се обезбиједи довољно финансијских средстава за активности контроле духана у циљу континуираног смањења броја пушача и изложености духанском диму, и
- g) одређења надлежних органа и институција у Федерацији да се односи са духанском индустријом регулишу на потпуно транспарентан начин у циљу заштите политика јавног здравља и спречавања привилегованог третмана духанске индустрије.

Члан 4.

(Забрана дискриминације)

- (1) Забрањује се сваки вид дискриминације на основу расе, боје коже, спола, језика, религије или вјеровања, политичких и других увјерења, националног и социјалног поријекла, приликом вршења радњи на основу овог закона и прописа донијетих на основу овог закона.
- (2) Изрази који имају родно значење, а који се користе у овом закону и прописима који се доносе на основу овог закона, обухватају на једнак начин мушки и женски род, без обзира јесу ли кориштени у мушком или женском роду.

ПОГЛАВЉЕ II. - ЗАБРАНА ПУШЕЊА У ЈАВНИМ ПРОСТОРИМА

Члан 5.

(Забрана пушења)

- (1) Забрањује се употреба свих духанских производа за пушење у свим затвореним јавним просторима, на јавним скуповима, радним мјестима и у јавном превозу.
- (2) Забрањује се употреба духанских производа за пушење у приватним средствима превоза у којим се налазе малољетна лица.

Члан 6.

(Обезбјеђење провођења забране пушења)

- (1) Провођење забране пушења обавезни су обезбиједити власник и корисник простора, односно мјеста из члана 5. овог закона у којем је пушење забрањено (у даљем тексту закона: власник и корисник простора, односно мјеста).
- (2) У мјестима и просторима из члана 5. овог закона гдје је пушење забрањено (у даљем тексту: мјеста и простори гдје је пушење забрањено) морају бити постављене визуелне информације које се састоје од графичког знака забране пушења и текста који гласи: "Забрањено пушење", као и информације о начину пријављивања и санкционисању.
- (3) У мјестима и просторима гдје је пушење забрањено, не смију бити постављене пепељаре или друге посуде које могу служити за одлагање пепела.
- (4) У случају да лице не поштује забрану пушења, власник, односно корисник простора или мјеста у којем је пушење забрањено дужан је лице:
 - а) опоменути;
 - б) ускратити услугу;
 - с) затражити од лица да напусти простор.
- (5) У случају да лице из става (4) овог члана не испоштује забрану пушења и након што власник, односно корисник простора или мјеста у којем је пушење забрањено поступи по овлаштењу из става (4) тач. од а) до ц) овог члана, власник односно корисник простора или мјеста у којем је пушење забрањено дужан је контактирати надлежни орган.

ПОГЛАВЉЕ III. - ИЗУЗЕЦИ ОД ЗАБРАНЕ ПУШЕЊА У ЈАВНИМ ПРОСТОРИМА

Члан 7.

(Изузетак од забране пушења)

- (1) Пушење је дозвољено за пацијенте у службама и одјелима за заштиту менталног здравља у здравственим установама и у другим установама које пружају услуге социјалне његе ментално обољелим лицима, као и у установама намијењеним за издржавање казне, ако и када могу бити успостављене посебне просторије за пушење одвојене од непушачке зоне

и ако медицинске и психолошке индикације указују на потребу пацијента за пушењем.

- (2) Одлуку о дозволи пушења у смислу става (1) овог члана доноси директор или друго одговорно лице здравствене установе и установе намијењене за издржавање казне на приједлог одговорног доктора медицине. Приликом доношења одлуке морају се узети у обзир интереси и здравствене потребе непушача.
- (3) У посебно одређеним просторијама или ограђеним просторима за пушење у установама из става (1) овог члана мора бити обезбијеђена заштита непушача од изложености духанском диму, путем осигурања потпуне физичке одвојености простора за пушење и уз адекватне вентилационе системе. Површина простора и просторије за пушење у односу на величину објекта, одређује се правилником установе. У овим просторијама забрањено је служити храну.
- (4) У просторијама и просторима за пушење у установама из става (1) овог члана морају бити постављена јасно видљива упозорења која се састоје од графичког знака дозволе пушења и текста који гласи: „Простор за пушење. Пушење је штетно за ваше здравље“.
- (5) Федерални министар здравства (у даљем тексту: министар) доноси подзаконски акт којим се прописују услови за посебне просторе за пушење у смислу изузетака од забране пушења утврђених овим чланом.

ПОГЛАВЉЕ IV. - ТЕСТИРАЊЕ И ИЗВЈЕШТАВАЊЕ О ДУХАНСКИМ ПРОИЗВОДИМА

Члан 8.

(Забрана производње и промета)

- (1) Забрањује се производња и промет цигарета које садрже састојке са више од:
 - а) десет (10) мг катрана по једној цигарети,
 - б) један (1) мг никотина по једној цигарети,
 - с) десет (10) мг угљен монооксида по једној цигарети.
- (2) Увезени духански производи, а посебно цигарете, морају испуњавати стандарде утврђене у ставу (1) овог члана, осим цигара и цигарилоса, духана за лулу и духана за самостално мотање.
- (3) Забрањена је продаја и стављање на тржиште духанских производа, а посебно цигарета и духана за самостално мотање, који садрже слиједеће адитиве:
 - а) витамине и друге адитиве који стварају дојам да духански производ користи здрављу или да је мање опасан за здравље;
 - б) кофеин, таурин и друге адитиве и стимулансе који се повезују са енергијом и виталношћу;
 - с) адитиве који имају бојива својства за емисије;

- d) код духанских производа за пушење, адитиве који олакшавају удисање никотина на уста или нос;
 - e) адитиве који имају ЦМР (канцерогена, мутагена и репротоксична) својства у незапаљеном стању.
- (4) Забрањено је стављање на тржиште духанских производа који садрже ароме у било којем од својих саставних дијелова као што су филтери, папири, паковања, капсуле или друга техничка обиљежја која омогућују измјену мириса или укуса дотичног духанског производа или јачине њихова дима. Филтери, папири и капсуле не смију садржавати духан ни никотин.

Члан 9.

(Тестирање духанских производа)

- (1) Сви духански производи за пушење који се производе или увозе на тржиште Федерације обавезно се тестирају.
- (2) Трошкове тестирања при увозу производа на тржиште Федерације, као и трошкове обавезног годишњег тестирања за провјеру количине катрана, никотина и угљен монооксида у цигаретама сноси увозник робе, односно произвођач.
- (3) Тестирања за катран, никотин и угљен моноксид за цигарете врше се у акредитованим лабораторијама најмање једном годишње.
- (4) Акредитовани лабораторији не смију бити у власништву или под директним или индиректним управљањем духанске индустрије.
- (5) Мјерење катрана, никотина и угљег монооксида врши се на основу ИСО стандарда:
 - a) за катран ИСО 4387,
 - b) за никотин ИСО 10315,
 - c) за угљен моноксид ИСО 8454.
- (6) Тачност ознака на сваком појединачном паковању цигарета провјерава се за катран и никотин у складу са ИСО стандардом 8243.
- (7) Произвођач или увозник производа духана обавезан је подносити резултате годишњих тестирања, те сваку евентуалну промјену Федералном министарству здравства (у даљем тексту: Министарство).

Члан 10.

(Достављање података о духанским производима)

- (1) Произвођачи и увозници цигарета обавезни су најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину Министарству доставити списак свих састојака и њихових количина по врсти и типу који се користе у производњи цигарета.

- (2) Списак из става (1) овог члана обавезно садржи образложење о укључивању састојака у духанским производима и категорију састојака.
- (3) Уз списак из става (1) овог члана обавезно се прилажу токсиколошки подаци од произвођача или увозника за састојке духанских производа у запаљеном и незапаљеном стању, позивајући се на њихове ефекте по здравље и особине које проузрокују зависност.
- (4) Списак свих састојака по количини, врсти и типу доставља се за сваки духански производ који из производње излази као самостални духански производ намијењен тржишту као и за сваки духански производ који се увезе на тржиште Федерације.
- (5) Министарство, у сарадњи са Заводом за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерални завод за јавно здравство), једном годишње, путем интернет странице, информисхе јавност о подацима из става (3) овог члана уз обавезу заштите података који представљају пословну тајну.

Члан 11.

(Обавјештење о новим духанским производима)

- (1) Произвођачи и увозници нових духанских и осталих производа обавезни су поднијети Министарству обавјештење о новим производима које намјеравају ставити на тржиште.
- (2) Обавјештење из става (1) овог члана подноси се у електронском и писаном облику, најмање шест мјесеци прије намјераваног стављања на тржиште.

Члан 12.

(Садржај обавјештења)

- (1) Обавјештење из члана 11. овог закона обавезно садржи:
 - a) детаљан опис новог производа;
 - b) упутство за његову употребу;
 - c) податке о састојцима и емисијама у складу са чл. 9. и 10. овога закона.
- (2) Уз обавјештење из члана 11. овог закона, произвођачи и увозници обавезно достављају:
 - a) доступне научне студије о токсичности, стварању овисности и привлачности новог духанског производа, посебно с обзиром на његове састојке и емисије;
 - b) доступне студије, њихове сажетке и истраживање тржишта о преференцијама различитих потрошачких група, укључујући и млада лица и тренутне пушаче;
 - c) друге доступне и релевантне податке, укључујући анализу ризика/користи од производа, његове очекиване ефекте на престанак употребе духана, те очекиване ефекте на започињање употребе духана и предвиђена схваћања потрошача.

- (3) Произвођачи и увозници нових духанских и осталих производа обавезни су о свим новим или ажурираним информацијама о студијама, истраживању и другим информацијама из става (2) овог члана обавијестити Министарство.
- (4) Нови духански производи и остали производи за пушење стављени на тржите морају у потпуности испуњавати услове из овога закона.

ПОГЛАВЉЕ V. - ПАКОВАЊЕ И ОЗНАЧАВАЊЕ ДУХАНСКИХ ПРОИЗВОДА

Члан 13.

(Јединствена идентификацијска ознака)

- (1) Свако појединачно паковање духанског производа који се производи, увози, налази у промету и продаје на тржишту Федерације мора да садржи Јединствену идентификацијску ознаку, исписану на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини.
- (2) Јединствена идентификацијска ознака мора бити одштампана или причвршћена на начин да је није могуће уклонити или избрисати, и не смије бити скривена или прекинута на било који начин.
- (3) Јединствена идентификацијска ознака мора садржавати:
 - a) датум и мјесто производње;
 - b) производни субјекат;
 - c) машине кориштене за производњу духанског производа;
 - d) производне смјене или вријеме производње;
 - e) опис производа;
 - f) предвиђено тржиште за малопродају;
 - g) предвиђене транспортне руте;
 - h) увозника у Федерацију, уколико је то примјењиво;
 - i) стварне транспортне руте од производње до првог малопродајног мјеста, укључујући сва кориштена складишта, као и датума транспорта, одредишта, мјеста поласка и примаоца;
 - j) идентитет свих купаца од производње до првог малопродајног мјеста; и
 - k) број рачуна, број наруџбе и потврде о плаћању свих купаца од производње до првог малопродајног мјеста.

Члан 14.

(Подаци на појединачним паковањима)

- (1) Свако појединачно паковање духанског производа који се производи, увози, налази у промету и продаје на тржишту Федерације мора садржавати слиједеће податке:
 - a) назив и адресу произвођача и увозника;
 - b) број јединица у појединачним паковањима духанских производа, те
 - c) назив и адресу амбалажера, у случајевима када произвођачи нису извршили сами паковање.

- (2) Обилјежавање духана и духанских прерађевина врше произвођачи, односно увозници духана и духанских прерађевина.

Члан 15.

(Здравствена упозорења на паковањима духанских производа)

- (1) Сва паковања духанских производа, појединачно и збирно, морају садржавати здравствена упозорења на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини.
- (2) Здравствена упозорења којим се указује на штетност употребе духанских производа из става (1) овог члана укључују:
- a) општа упозорења;
 - b) додатна упозорења;
 - c) комбинована упозорења; и
 - d) информативне поруке.
- (3) Комбинована упозорења из става (2) тачке ц) овог члана састоје се од фотографије или друге илустрације и одговарајућег текста додатног упозорења.
- (4) Здравствена упозорења на појединачним паковањима и свим збирним паковањима морају бити отиснута тако да их није могуће уклонити или избрисати и морају бити у потпуности видљива. Здравствена упозорења не смију бити дјеломично или у потпуности скривена или прекинута порезним ознакама, ознакама цијене, сигурносним ознакама или другим елементима.
- (5) Здравствена упозорења ни на који начин не смију заклонити ни прекинути порезне ознаке, ознаке цијене, ознаке за праћење или сигурносне ознаке на појединачним паковањима. Здравствена упозорења морају покривати цијелу површину појединачног или збирног паковања која је за њих намијењена и не смију се ни на који начин коментарисати, парафразирати нити се на њих смије реферисати.
- (6) На појединачним паковањима духанских производа, осим цигарета и духана за самостално мотање у врећицама, здравствена упозорења могу се причврстити наљепницама, под условом да се такве наљепнице не могу уклонити.
- (7) Здравствена упозорења морају остати нетакнута отварањем појединачног паковања, осим на паковањима са преклопним поклопцем, гдје се здравствена упозорења могу расцијепити отварањем, али само на начин који обезбјеђује графичку цјеловитост и видљивост текста, фотографија и података о престанку пушења, као што су телефонски бројеви и/или интернет странице намијењене информисању потрошача о програмима помоћи лицима која желе престати пушити. На паковањима у облику кутије са зглобним поклопцем опште упозорење се ставља и на унутрашњост горње површине која је видљива након отварања паковања.

- (8) Свако појединачно и сва збирна паковања духанских производа морају садржавати комбинована упозорења на предњој и задњој страни паковања и морају заузимати најмање 65% површине на којој се штампају.
- (9) Министар доноси подзаконски акт о означавању паковања духанских и осталих производа за пушење, а што подразумијева садржај и изглед здравствених упозорења, текст и димензије здравствених упозорења из ст. (2) и (3) овог члана, употребу фотографија или одговарајућих илустрација и начин њиховог штампања, термине за ротацију наведених ознака на свим врстама духанских и осталих производа за пушење, бездимних духанских производа и електронских цигарета, те друге податке неопходне за сигурно означавање.

Члан 16.

(Представљање производа)

- (1) Означавање појединачних паковања, збирних паковања, као ни сам духански производ не смију садржавати никакав елемент ни обиљежја која:
- a) промовишу духански производ или потичу на његову употребу стварањем погрешног дојма о његовим својствима, учинцима на здравље, опасностима или емисијама; ознаке не смију садржати никакве податке о садржају никотина, катрана ни угљичног монооксида у духанском производу;
 - b) сугеришу да је одређени духански производ мање штетан од других или да настоји смањити учинак неких штетних састојака дима или да дјелује витализирајуће, енергетски, оздрављујуће, помлађујуће или има природна или органска својства или да има друге здравствене или животне користи;
 - c) упућују на окус, мирис, било какве ароме или друге адитиве или њихову одсутност;
 - d) наликује на храну или козметички производ;
 - e) сугеришу да одређени духански производ има побољшану биоразградивост или друге предности за околиш.
- (2) На збирним и појединачним паковањима духанских и осталих производа за пушење забрањено је кориштење термина:
- a) "лигхт";
 - b) "супер лигхт";
 - c) "ултра лигхт";
 - d) "слим";
 - e) "фулл флавоур";
 - f) "екстра";
 - g) "ултра";
- и сличних термина.
- (3) Појединачна паковања као ни збирна паковања не смију сугерисати економске предности укључивањем штампаних купона, понуда за попусте, упућивања на бесплатну дистрибуцију, понуда „два за један“ или других сличних понуда.

- (4) Забрањени елементи и обиљежја из ст. (1) и (2) овог члана подразумијевају текстове, симболе, имена, заштитне знакове, фигуративне и друге ознаке, али нису ограничени на њих.

Члан 17.

(Изглед и садржај појединачних паковања)

- (1) Појединачна паковања цигарета морају бити у облику квадрата и садржавати најмање 20 цигарета.
- (2) Појединачна паковања духана за самостално мотање морају бити у облику квадрата или у цилиндричном облику или у облику врећице и садржавати најмање 30 г духана.
- (3) Појединачно паковање цигарета може бити од картона или меког материјала и не смије имати отвор који се може поновно затворити или запечатити након што је једном отворен, осим преклопног поклопца и кутије са зглобним поклопцем. Код паковања са преклопним поклопцем или зглобним поклопцем, поклопац може бити причвршћен само за задњу страну појединачног паковања.

ПОГЛАВЉЕ VI. - ЕЛЕКТРОНСКЕ ЦИГАРЕТЕ И БИЉНИ ПРОИЗВОДИ ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 18.

(Стављање у промет електронских цигарета)

- (1) За електронске цигарете и биљне производе за пушење, у свим својим појавним облицима, вриједи исте одредбе као и за духан и духанске производе за пушење, како је дефинисано овим законом.
- (2) Произвођачи и увозници електронских цигарета и посуда за поновно пушење подносе обавјештење Министарству о свим таквим производима, као и о свим значајнијим измјенама таквих производа, које намјеравају ставити на тржиште.
- (3) Обавијест се подноси у електронском и писаном облику шест мјесеци прије намјераваног стављања на тржиште и садржи:
- име и податке за контакт произвођача, одговорног лица, односно увозника;
 - попис свих састојака садржаних у производу и емисија које настају кориштењем производа, по робној марки и типу, укључујући и њихове количине;
 - токсиколошке податке о састојцима и емисијама тог производа, укључујући загријани производ, а који се нарочито односе на њихове ефекте на здравље потрошача кад се удишу и на све ефекте стварања овисности;
 - опис саставних дијелова производа укључујући, гдје је то примјењиво, механизме за отварање и пушење електронске цигарете или посуду за пушење;

- e) информације о дози и уносу никотина приликом употребе у уобичајеним или разумно предвидивим условима;
 - f) изјаву да произвођач, односно увозник сноси пуну одговорност за количину и сигурност производа код стављања на тржиште и кориштења у уобичајеним околностима или релативно предвидивим условима.
- (4) Услови за стављање електронских цигарета и посуда за поновно пуњење на тржиште су:
- a) текућина која садржи никотин не смије садржавати више од 20 мг/мл никотина;
 - b) текућина која садржи никотин не смије садржавати адитиве наведене у члану 8. став (3) овог закона;
 - c) за производњу текућине која садржи никотин смију се користити само састојци високе чистоће;
 - d) електронске цигарете морају ослобађати дозе никотина у уједначеним нивоима.
- (5) Испуњење услова из става (4) овог члана контролише акредитована лабораторија.
- (6) Трошкове обавезне лабораторијске контроле новог духанског или производа за пушење који се ставља на тржиште сноси произвођач, односно увозник производа.

Члан 19.

(Означавање паковања електронских цигарета и посуда за поновно пуњење)

- (1) Свако појединачно паковање електронских цигарета и посуда за поновно пуњење мора садржавати летак са слиједећим подацима:
- a) упутство за кориштење и похрањивање производа, укључујући и обавијест да се употреба производа не препоручује младим лицима и непушачима;
 - b) контраиндикације;
 - c) упозорење за посебне ризичне групе;
 - d) могуће штетне ефекте; и
 - e) податке о стварању оvisности и токсичности, као и
 - f) податке за контакт произвођача или увозника и правног или физичког лица за контакт.
- (2) Министарство може од произвођача, односно увозника, затражити и додатне информације о сигурности и аспектима квалитете или о било каквим штетним ефектима електронских цигарета и посуда за пуњење тих производа.

Члан 20.

(Означавање бездимних духанских производа и биљних производа за пушење)

(1) Свако појединачно паковање и сва збирна паковања бездимних духанских производа и биљних производа за пушење морају садржавати опште здравствено упозорење.

(2) Општа здравства упозорења:

- a) требају се налазити на предњој и задњој страни, односно на двјема највећим површинама појединачног паковања и свих збирних паковања;
- b) покривати 35% површине појединачног паковања и свих збирних паковања.

ПОГЛАВЉЕ VII. - ЗАБРАНА РЕКЛАМАЦИЈЕ, ПРОМОЦИЈЕ И СПОНЗОРИСАЊА ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 21.

(Забрана рекламације)

Забрањено је:

- a) директно или индиректно рекламисати, спонзорисати и на било који начин промовисати духан, духанске производе и остале производе за пушење;
- b) спонзорисати догађаје и активности група или појединаца с циљем или могућим ефектом директне или индиректне промоције духанског производа, употребе духана и осталих производа за пушење;
- c) пружање финансијске или друге помоћи од духанске индустрије догађајима, активностима, појединцима или групама (као што су спортски или умјетнички догађаји, индивидуални спортисти или тимови, индивидуални умјетници или умјетничке групе, организације за социјалну заштиту, владине и невладине организације и институције, политичари, политичке странке);
- d) истицати логотипе духанских и осталих производа за пушење, било да се ради о аудио, визуелним или аудио-визуелним материјалима, што укључује, али се не ограничава, на забрану рекламације и промовисања:
 - 1. у принтанним медијима (новине, каталози, часописи, летци, брошуре, писма, рекламни панои, свјетлеће рекламе, сталци за продају, плакати, знакови);
 - 2. у земаљским и сателитским аудио-визуелним медијима/електронским медијима;
 - 3. у представама, филмовима, ДВД, ЦД, рачунарским играма, видео-играма, мобилним апликацијама, те на другим дигиталним комуникацијским платформама (укључујући интернет и мобител);
 - 4. на робама и материјалима, укључујући чаше, пепељаре, сунцобране, столице, упаљаче, дијелове одјеће и слично;
 - 5. на фасадама стамбених објеката;
 - 6. на возилима, осим возила у власништву произвођача;
- e) пружање финансијске или друге помоћи од духанске индустрије угоститељским објектима у замјену за изградњу или адаптацију простора за промоцију духанских и других производа за пушење,

- укључујући опремање угоститељских објеката тендама, сунцобранима и сличним промотивним материјалом;
- f) продавати духанске производе и остале производе за пушење у сету са другом робом и услугама;
 - g) бесплатно дистрибуирати духан, духанске производе и остале производе за пушење током истраживања тржишта и дегустације;
 - h) вршити размјену духана, духанских производа и осталих производа за пушење за други духански производ или другу робу, радове и услуге;
 - i) с циљем прибављања робе, радова и услуга употребљавати духан, духанске производе и остале производе за пушење;
 - j) нудити или давати бонус, премију, поклон, новац или нудити поврат новца за куповину или употребу духана, духанских производа и осталих производа за пушење, те давати попуст на цијену духана, духанских производа и осталих производа на било који начин, укључујући издавање купона и бонова;
 - k) омогућавати учешће у наградној игри, лутрији, такмичењу или догађају, који су директно или индиректно везани за духан, духанске производе и остале производе за пушење, која се условљавају куповином или употребом духана, духанских производа и осталих производа за пушење;
 - l) рекламисати производе који својим обликом, називом или намјеном непосредно подстичу потрошњу производа за пушење, а који се не сматрају духанским и осталим производима за пушење;
 - m) дистрибуирати духан, духанске производе и остале производе за пушење без накнаде, укључујући поклоне од субјеката који их производе, увозе или њима тргују, као и од других субјеката духанске индустрије;
 - n) употребљавати духанске и остале производе за пушење приликом јавних наступа и приказивати лица која пуше на телевизији, са изузетком филмског програма и умјетничких дјела; и
 - o) рекламисати духан, духанске производе и остале производе за пушење путем Интернета.

Члан 22.

(Обавјештења која не представљају рекламисање)

Изузетно од одредби члана 21. овог закона рекламација не обухвата:

- a) обавјештења за добијене награде и друга јавна признања за квалитет производа, који су постигнути током производње духанских и осталих производа за пушење, али без навођења назива производа од произвођача и увозника тих производа путем медија;
- b) обавјештења током одржавања специјализованих сајмова и изложби у простору сајма или изложбе, у вријеме презентације нових производа, који се организују у затвореним просторима;
- c) обавјештења о квалитети и друге карактеристике духанских и осталих производа за пушење објављена у стручним књигама, часописима и другим стручним издањима која су посебно намијењена за произвођаче и увознике ових производа.

d) истицање ријечи и изведеница од ријечи „духан, духански производ и остали производ за пушење“ у називу произвођача духана, духанских производа и осталих производа за пушење.

ПОГЛАВЉЕ VIII. - ЗАБРАНЕ ПРОДАЈЕ ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 23.

(Мјеста продаје духанских производа и осталих производа за пушење)

- (1) Духански производи и остали производи за пушење не смију бити постављени или бити видљиви у трговинским објектима, осим приликом саме продаје, и не смију бити изложени у комерцијалну сврху нити на једном другом мјесту.
- (2) Забрањено је инсталирати, постављати или користити аутомате за продају духанских производа и осталих производа за пушење на јавним мјестима.
- (3) Забрањено је:
 - a) продавати духанске производе и остале производе за пушење путем аутомата за продају цигарета, са полица супермаркета, самопослуга и сличних продавница у којим купци могу слободно узети робу, код уличних продаваца и на импровизираним нелегалним мјестима продаје;
 - b) продавати духанске производе и остале производе за пушење путем интернета;
 - c) продавати духанске производе и остале производе за пушење у објектима и двориштима здравствених објеката и дворишта за спортске и културне активности;
 - d) продавати духанске производе и остале производе за пушење у објектима који су од улазних врата предшколских установа, основних и средњих школа, те високошколских установа удаљени у радијусу мањем од 100 м;
 - e) продавати духанске производе и остале производе за пушење на пијацама и другим импровизираним нелегалним мјестима продаје.
- (4) Забрањена је продаја духанских производа и осталих производа за пушење који нису у оригиналном паковању произвођача или увозника.
- (5) Духански производи и остали производи за пушење могу се продавати само у затвореним паковањима.

Члан 24.

(Забрана продаје духана, духанских производа и осталих производа за пушење)

- (1) Забрањено је продавати или поклањати у комерцијалне сврхе цигарете појединачно или у паковањима са мање од 20 комада или у ринфузи.
- (2) Забрањено је продавати духан или духанске производе у комбинацији/сету са другим производима.

- (3) Духан, духански производи и остали производи за пушење се не смију размјењивати, продавати или поклањати у аранжману у којем су комбиновани или нису визуелно одвојени од осталих производа.
- (4) Забрањена је продаја производа који нису духански, али имају назив произвођача духана, или назив било које врсте духана или знака распознавања, амблема, или сличним знаковима који асоцирају на духанске производе.
- (5) Забрањена је продаја духана за оралну употребу и његово стављање на тржиште.
- (6) Забрањена је продаја и стављање на тржиште духанских производа са својственом аромом.

ПОГЛАВЉЕ IX. - СПРЕЧАВАЊЕ ПРИСТУПА МАЛОЉЕТНИХ ЛИЦА ДУХАНСКИМ ПРОИЗВОДИМА И ОСТАЛИМ ПРОИЗВОДИМА ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 25.

(Спречавање приступа малољетним лицима духанским производима и осталим производима за пушење)

- (1) Забрањено је продавати и поклањати духанске производе и остале производе за пушење лицима млађим од 18 година.
- (2) На свим мјестима на којим се продају духан и духански производи мора бити истакнута ознака о забрани продаје духанских производа и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година.
- (3) Продавац може затражити да лице, за које сматра да је млађе од 18 година, одговарајућом исправом докаже пунољетност. Ако лице одбије доказати пунољетство одговарајућом исправом, продавац је обавезан ускратити продају траженог духанског или другог производа за пушење.
- (4) Лицима млађим од 18 година забрањено је да продају или поклањају духан, духанске производе, као и остале производе за пушење који их могу подстакнути на пушење.
- (5) Забрањена је продаја слаткиша, играчки и других производа намијењених дјеци, а који имају облик било које врсте духанских и осталих производа за пушење или сликовно (цртежом) упућују на пушење.
- (6) У циљу спречавања приступа малољетних лица духанским и осталим производима за пушење Министарство може подузимати и додатне регулаторне мјере.

ПОГЛАВЉЕ X. - ЕДУКАЦИЈА, ИНФОРМИСАЊЕ И ЈАЧАЊЕ ЈАВНЕ СВИЈЕСТИ

Члан 26.

(Активности у одгојно-образовним установама)

- (1) Надлежна кантонална министарства образовања, у сарадњи са кантоналним заводима за јавно здравство у Федерацији (у даљем тексту: кантонални заводи за јавно здравство), обавезна су у наставне програме за основну и средњу школу укључити тему о штетности пушења за здравље.
- (2) Све васпитно-образовне установе обавезне су на видно мјесто истакнути постере и друге промотивне материјале и визуелне графиконе са текстом и сликом који указују на забрану употребе духана, духанских производа и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година и упозорење о штетности тих производа за здравље.

Члан 27.

(Јачање јавне свијести и информисање)

- (1) Федерални завод за јавно здравство и кантонални заводи за јавно здравство су обавезни предузети потребне активности с циљем креирања програма који на стручан начин едуцирају јавност о штетности пушења и истовремено охрабрују на прекид конзумирања духанских и осталих производа за пушење.
- (2) Јавне радио-телевизијске станице, у договору са надлежним тијелима из става (1) овог члана, емитурају утврђени садржај програма.

ПОГЛАВЉЕ XI. - СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ ЗА КОНТРОЛУ УПОТРЕБЕ ДУХАНА, ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 28.

(Стратешки програм за контролу духана, духанских и осталих производа за пушење)

- (1) Влада Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Влада Федерације) доноси Стратешки, мултисекторски програм за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (у даљем тексту: Стратешки програм) у циљу јачања друштвене бриге за здравље становништва у Федерацији, очувања и унапређења здравља, откривања и сузбијања фактора ризика за настанак обољења, те стицања знања и навика о здравом начину живота.
- (2) Стратешки програм доноси се за период од пет година.
- (3) Носиоци имплементације Стратешког програма су надлежна министарства Владе Федерације и друге институције, заводи, установе и организације.

- (4) Средства за provoђење Стратешког програма обезбјеђују се из буџета Владе Федерације, односно буџета надлежних министарства, као и других извора сходно носиоцима активности дефинисаним у Стратешком програму, а у складу са програмским потребама и зависно од финансијских могућности носиоца активности.

ПОГЛАВЉЕ XII. - ФЕДЕРАЛНА КОМИСИЈА ЗА КОНТРОЛУ УПОТРЕБЕ ДУХАНА, ДУХАНСКИХ И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ

Члан 29.

(Федерална комисија за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење)

- (1) Влада Федерације рјешењем именује Федералну комисију за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (у даљњем тексту: Федерална комисија).
- (2) Федерална комисија из става (1) овог члана има 11 чланова, и састоји се од представника:
- a) Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта,
 - b) Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства,
 - c) Федералног министарства околиша и туризма,
 - d) Федералног министарства трговине,
 - e) Федералног министарства образовања и науке/Федералног министарства образовања и знаности,
 - f) Федералног министарства унутрашњих послова/Федералног министарства унутарњих послова,
 - g) Федералног министарства финансија/Федералног министарства финансија,
 - h) Федералне управе за инспекцијске послове,
 - i) Федералног министарства здравства,
 - j) представник сектора цивилног друштва, и то из невладиних организација које се баве облашћу превенције заштите од пушења и употребе духана, духанских производа и осталих производа за пушење, и
 - k) федерални координатор за контролу духана.
- (3) Приликом именовања Федералне комисије води се рачуна о равноправној заступљености оба пола.
- (4) Поступак избора и именовања нових чланова Федералне комисије, због замјене или оставке дотадашњих чланова, истовјетан је поступку и начину избора и именовања чланова који се замјењују.
- (5) Стални члан Федералне комисије за контролу духана је, по функцији коју врши, федерални координатор за контролу духана, који се бира на основу прописа о здравственој заштити, те не подлијеже процесу именовања прописаном за остале чланове Федералне комисије.

- (6) Федерална комисија може у свој рад укључивати, по потреби, представнике институција, као и невладиних организација, те стручна лица из академске и истраживачке заједнице из области које су од значаја за контролу употребе духана, дуhanских производа и осталих производа за пушење.
- (7) Мандат чланова Федералне комисије траје четири године.
- (8) Федерална комисија доноси Пословник о раду и за свој рад одговара Влади Федерације.
- (9) Федерална комисија подноси Влади Федерације свој извјештај о раду једном годишње, и то најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину.

Члан 30.

(Надлежности Федералне комисије)

Федерална комисија надлежна је да:

- a) прати појавност пушења, проучава и заједно са другим надлежним тијелима предлаже мјере и активности за смањење употребе духана, дуhanских и осталих производа за пушење, укључујући и програме одвикавања од пушења;
- b) предлаже и организира издавање публикација ради промоције здравог начина живота;
- c) предлаже програме одвикавања од пушења;
- d) предлаже и прати провођење Стратешког програма;
- e) сарађује са међународним тијелима која прате проблематику контроле духана;
- f) судјелује у припреми извјештаја о учесталости навика пушења и резултатима трајних превентивних акција;
- g) сарађује са владиним и невладиним организацијама и удружењима, и
- h) врши и друге послове у складу са овим законом и другим повезаним прописима који се односе на основне задатке Федералне комисије.

ПОГЛАВЉЕ XIII. - РЕГУЛИСАЊЕ ОДНОСА ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ, ОСТАЛИХ ОРГАНА И ИНСТИТУЦИЈА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ИНДУСТРИЈЕ ДУХАНА

Члан 31.

(Односи Владе Федерације, осталих органа и институција државне управе и индустрије духана)

- (1) Односи између Владе Федерације и осталих органа и институција државне управе и индустрије духана ограничени су само на оне односе потребне за ефективно регулисање индустрије духана и њених производа.

- (2) Приликом успоставе односа са индустријом духана Влада Федерације је дужна обезбиједити потпуну транспарентност и информисати јавност о природи и разлозима тих односа.
- (3) Фабрике за производњу духана и духанских производа, као и фирме за увоз које су у власништву Владе Федерације морају пословати под условима и ограничењима како је прописано овим законом.
- (4) Влади Федерације, органима и институцијама државне управе, те јавним институцијама и политичким странкама, није дозвољено:
 - a) да приме добровољни допринос било које врсте од представника духанске индустрије, осим ако он не произилази из законске обавезе;
 - b) да учествују у подршци, прилагођавању или прихватању споразума, меморандума о разумијевању, ангажмана са представницима индустрије духана који би били у супротности слегално примјењујућим мјерама контроле духана;
 - c) да путем директног или индиректног ангажмана укључе или буду укључени у иницијативе, кампање или програме које финансира духанска индустрија, укључујући и програме у вези са контролом духана или промоцијом јавног здравља;
 - d) да пружи подршку или привилегију лицу или компанији која се бави било којом фазом увоза или продаје духанских производа и осталих производа за пушење.
- (5) Носиоцу јавног положаја и кандидату за вршење јавне функције није дозвољено и сматра се да је у сукобу интереса ако:
 - a) прима доприносе, поклоне или привилегије од представника духанске индустрије, или је
 - b) на други начин укључен у рад таквих друштава.

ПОГЛАВЉЕ XIV. - НАДЗОР НАД ПРОВОЂЕЊЕМ ЗАКОНА

Члан 32.

(Органи надзора над провођењем Закона)

- (1) Надзор над примјеном овог закона обављају Федерална управа за инспекцијске послове путем надлежних федералних инспектора и кантонални органи за инспекцијске послове, путем надлежних кантоналних инспектора, и то:
 - a) кантонални санитарни инспектори над примјеном члана 5. став (1) овог закона и члана 6. ст. (4) и (5) овог закона;
 - b) федерални и кантонални здравствени инспектори над примјеном члана 7. ст. (4) и (5) овог закона и члана 9. став (7) овог закона;
 - c) федерални и кантонални тржишни инспектори над примјеном члана 8. овог закона, члана 9. ст. (1), (5) и (6) овог закона и над примјеном чл. 13. до 25. овог закона;
 - d) кантонални просвјетни инспектори над примјеном члана 26. овог закона.

- (2) Надлежна министарства унутрашњих послова врше надзор над примјеном овог закона, и то:
1. над примјеном члана 5. став (2). овог закона;
 2. над примјеном забране употребе духана и духанских производа на јавним скуповима и над поштивањем забране употребе духана и духанских производа на свим јавним мјестима, а у смислу члана 39. овог закона.
- (3) Органи из ст. (1) и (2) овог члана међусобно сарађују, достављају обавјештења о подузетим мјерама, пружају непосредну помоћ једни другима и подузимају заједничке мјере и активности неопходне за провођење надзора забране пушења.

Члан 33.

(Овласти инспектора)

У вршењу инспекцијског надзора из члана 32. овог закона, инспектор је, у оквиру свог дјелокруга, овлаштен:

- a) да забрани употребу духана, духанских и осталих производа за пушење у јавним просторима, у складу са одредбама овог закона;
- b) да забрани производњу и промет и нареди уништавање духана, духанских и осталих производа за пушење, чији састав, паковање и ознаке не одговарају захтјевима прописаним овим законом и подзаконским актима донесеним на основу овог закона;
- c) да нареди тестирање духана, духанских и осталих производа за пушење у акредитованој лабораторији у складу са ИСО стандардима;
- d) да нареди произвођачу и увознику цигарета достављање списка свих састојака и њихових количина по врсти и типу цигарета, са токсиколошким подацима о састојцима и обавјештење о свакој промјени састава;
- e) да нареди произвођачу и увознику електронских цигарета обавјештавање министарства о производњи односно увозу електронских цигарета, са достављањем података из члана 18. овог закона;
- f) да нареди произвођачу и увознику биљних производа за пушење да надлежном органу достави попис свих састојака и њихових количина по робној марки и типу биљног производа за пушење;
- g) да забрани рекламацију, промоцију, спонзорисање и поклањање у комерцијалне сврхе духана, духанских и осталих производа за пушење и приказивање на телевизији лица која употребљавају духанске производе;
- h) да забрани продају духана, духанских и осталих производа за пушење путем Интернета, у објектима и двориштима здравствених и васпитно-образовних установа, објектима и двориштима за спортске активности, рекреацију и културу, на уличним и пијачним тезгама;
- i) да забрани постављање аутомата за продају духана, духанских и осталих производа за пушење;
- j) да забрани излагање и продају духана, духанских и осталих производа за пушење на начин да су видљиви за купца;

- k) да забрани продају и поклањање духана, духанских и осталих производа за пушење у сету са другим производима;
- l) да забрани производњу и промет духана за оралну употребу;
- m) да забрани ангажовање лица млађих од 18 година за продају духана, духанских и осталих производа за пушење;
- n) да забрани продају духана, духанских и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година;
- o) да, на продајним мјестима, нареди постављање упозорења о забрани продаје духанских и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година;
- p) забрани продају и нареди уништавање слаткиша, играчака и других производа намијењених дјечи, који својим обликом подсећају на духанске и остале производе за пушење;
- q) да нареди васпитно-образовним установама и спортским организацијама да се на видна мјеста поставе постери и други промотивни материјали и визуелни графикони са текстом и сликом који указују на забрану употребе духана, духанских и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година и упозорење о штетности тих производа за здравље.

Члан 34.

(Примјена релевантних прописа)

На рад надлежних инспекција Федералне и кантоналне управе за инспекцијске послове у погледу вођења инспекцијског надзора, сходно се примјењују одредбе прописа о инспекцијама у Федерацији и прописа о управном поступку.

ПОГЛАВЉЕ XV. - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35.

(Новчане казне за прекршај из чл. 5., 6. и 7. овог закона)

- (1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 5.000 КМ казниће се за прекршај правно лице које не забрани употребу духанских производа у складу са чланом 5. став (1) овог закона.
- (2) Новчаном казном у износу од 300 КМ до 1.000 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу.
- (3) Новчаном казном у износу од 1.500 КМ до 5.000 КМ казниће се за прекршај правно лице које, супротно члану 7. ст. (3) и (4) овог закона не одреди посебну просторију за пушење.
- (4) Новчаном казном у износу од 300 КМ до 1.000 КМ за прекршај из става (3) овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу.
- (5) Новчаном казном у износу од 1.500 КМ до 5.000 КМ казниће се власник и корисник простора, односно мјеста у којем је пушење забрањено који пропусти извршити радње прописане чланом 6. став (4) и (5) овог закона.

Члан 36.

(Новчане казне за прекршај из чл. 8. и 9, као и чл. од 13. до 22. овог закона)

- (1) Новчаном казном у износу од 10.000 КМ до 15.000 КМ казниће се за прекршај привредно друштво и друго правно лице које се бави производњом, увозом и прометом духанских производа ако не истакне податке, односно продаје духанске производе супротно чл. 8. и 9. овог закона, као и чл. од 13. до 20. овог закона и крши одредбе члана 21. овог закона.
- (2) Новчаном казном у износу од 500 КМ до 3000 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу.
- (3) Новчаном казном у износу од 5.000 КМ до 10. 000 КМ за прекршај из става (1) тачка б) овог члана казниће се одговорно лице у органу управе.
- (4) Новчаном казном у износу од 500 КМ до 1.500 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се физичко лице регистровано код надлежног органа за вршење самосталне дјелатности.

Члан 37.

(Новчане казне за прекршај из члана 23. овог закона)

- (1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 10.000 КМ казниће се за прекршај правно лице које продаје духанске производе супротно одребама члана 23. ст. (4) и (5) овог закона.
- (2) Новчаном казном у износу од 250 КМ до 1000 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу.
- (3) Новчаном казном у износу од 500 КМ до 1.500 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се физичко лице регистровано код надлежног органа за вршење самосталне дјелатности.

Члан 38.

(Казне за прекршај из чл. 23, 24, 25. и 26. овог закона)

- (1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 5.000 КМ казниће се за прекршај правно лице које поступи супротно одредбама члана 23. ст. (1), (2) и (3), чл. 24 и 25., као и члана 26. став (2) овог закона.
- (2) Новчаном казном у износу од 550 КМ до 1.000 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу.
- (3) Новчаном казном у износу од 500 КМ до 1.000 КМ за прекршај из става (1) овог члана казниће се физичко лице регистровано код надлежног органа за вршење самосталне дјелатности.

Члан 39.

(Остале казне)

- (1) Новчаном казном од 100 КМ казниће се за прекршај физичко лице које:
 - a) употребљава духан, духанске производе и остале производе за пушење у затвореним јавним просторима, јавним скуповима, радним мјестима и у јавном превозу, супротно члану 5. овог закона;
 - b) употребљава духан, духанске производе и остале производе за пушење у приватним средствима превоза у којим се налази малољетно лице или више њих.
- (2) Новчану казну из ст. (1) и (2) овог члана наплаћује полицијски службеник који врши надзор, у форми прекршајног налога.

Члан 40.

(Прекршајни налог)

У случају да надлежни инспектор утврди да се духан и остали производи за пушење продају и поклањају супротно одредбама чл. 23. до 25. овог закона, издаје прекршајни налог којим ће, осим новчане казне у складу са овим Законом и Законом о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине, изрећи и заштитну мјеру одузимања предмета и заштитну мјеру забране вршења позива, дјелатности или дужности.

ПОГЛАВЉЕ XVI. - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 41.

(Почетак примјене прописа)

- (1) Обавезе за физичка лица наступају са даном ступања на снагу овог закона.
- (2) Установе, предузећа и друга правна лица дужни су своја акта ускладити са одредбама овог закона у року од шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу.
- (3) Индустрија духана обавезна је свој рад и пословање ускладити са одредбама овога закона у року од шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу.
- (4) Правна лица, у чијим објектима постоје изузеци од забране пушења у складу са овим законом, било да су у њиховом власништву или су им дати на кориштење, дужни су ускладити свој рад са одредбама овог закона у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу provedбеног прописа који се доноси на основу члана 7. овог закона.
- (5) Казне за лица из ст. (1) до (4) овог члана прописане овим законом почеће се наплаћивати девет мјесеци од ступања на снагу овог закона.

Члан 42.

(Доношење подзаконских аката)

- (1) У року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона министар ће донијети проведбене прописе на основу овог закона којим се регулише слиједеће:
- а) услови за посебне просторије за пушење у смислу изузетака од забране пушења, из члана 7. овог закона,
 - б) означавање паковања духанских и осталих производа за пушење, из члана 15. овог закона.
- (2) До доношења подзаконског акта из тачке б) става (1) овог члана примјењиваће се Правилник о означавању паковања духанских прерађевина ("Службене новине Федерације БиХ", број 57/11).
- (3) Духански производи који нису означени у складу са прописом из члана 15. овог закона, односно подзаконским актом из тачке б) става (1) овог члана, могу се налазити на тржишту Федерације до истека рока од 12 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 43.

(Престанак важења прописа)

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о ограниченој употреби духанских прерађевина („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 6/98, 35/98, 11/99 и 50/11).

Члан 44.

(Ступање на снагу)

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеним новинама Федерације БиХ“.

**ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
ЗАКОНА О КОНТРОЛИ И ОГРАНИЧЕНОЈ УПОТРЕБИ ДУХАНА, ДУХАНСКИХ
И ОСТАЛИХ ПРОИЗВОДА ЗА ПУШЕЊЕ**

I - УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у Поглављу III члан 2. под б) и члану 3. Устава Федерације Босне и Херцеговине.

Према наведеним одредбама предвиђена је подијељена надлежност федералне власти и кантона у области здравства, с тим да:

- федерална власт има право утврђивати политику и доносити законе који се тичу ове надлежности (члан III 3. став 3);
- кантони имају право утврђивати политику и проводити законе (члан III 3. став 4.);
- сагласно потребама надлежности у области здравства остварују се од стране кантона координирано од федералне власти (члан III 3. став 1.), при чему федерална власт узима у обзир различите ситуације у појединим кантонима и потребу за флексибилношћу у провођењу (члан III 3. став 3.).

У складу са Пословником о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 6/10, 37/10 и 62/10) обрађивач закона упутио је на мишљење текст закона кантонима. Већина кантоналних министарстава здравства доставила је позитивно мишљење на Преднацрт закона. Један кантон је дао начелну сагласност и одређене сугестије, а што је описано у дијелу Образложења под називом „Мишљења кантона“.

Након прибављених мишљења кантона, Преднацрт закона упућује се на мишљење Уреду Владе Федерације Босне и Херцеговине за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније, Федералном министарству правде, Федералном министарству финансија/Федералном министарству финансија, Федералној управи за инспекцијске послове, Гендер Центру Федерације Босне и Херцеговине, те Заводу за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине. Такође, закон се због одређених питања која захтијевају мултисекторски приступ упућује на мишљење и Министарству вањске трговине и економских односа БиХ, Федералном министарству унутрашњих послова, Федералном министарству трговине, Федералном министарству развоја, обрта и подузетништва, Федералном министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства, Федералном министарству околиша и туризма и Федералном министарству образовања и науке.

По запримању изјашњења свих наведених субјеката, Преднацрт закона ће заједно са Изјавом о усклађености и пратећим упоредним приказима бити упућен Влади Федерације БиХ ради разматрања и усвајања.

II - РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ

II.1. Јавноздравствени аспект

Овисност о духану (пушење) је болест која има штетне посљедице по здравље. Брига о здрављу становништва Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација БиХ) стога подразумева дјеловање институција у подручју контроле духана, односно у подручју надзора производње, промета и употребе духана. Научно је доказано да је пушење узрочник обољења која могу завршити смртним исходом. Пушење није само штетна навика или нездрави животни стил, него водећа болест овисности у свим популационим групама становништва. У Међународној класификацији болести, повреда и узрока смрти (МКБ) токсични ефекти никотина су класифицирани као „Токсични ефекти осталих и неспецифичних супстанци“ означени категоријом Т.65.2, док по Дијагностичко–статистичкој класификацији обољења и поремећаја менталног здравља пушење спада у категорију овисности (305.10) и одвикавања (292.0).^{1,2}

Влада Федерације БиХ је препознала пушење као водећу болест овисности која има штетне посљедице по здравље становника и у складу с тим преузела обавезе које за Босну и Херцеговину проистичу из потписивања Оквирне конвенције о контроли духана Свјетске здравствене организације, међународног споразума који земље потписнице обавезује на доношење свеобухватних мултисекторских стратегија за контролу духана, као и доношење законодавних мјера.

Пушење је водећа болест овисности у свим популационим скупинама у Федерацији БиХ,³ повезује се са већим дијелом водећих узрока смртности у свијету као што су болести срца и крвних судова, посебно ангина пекторис, срчани и мождани удар. Пушење се повезује и са настанком различитих облика рака, нарочито бронхија и плућа. Жене које пуше имају потешкоћа при зачећу плода, док употреба духана током трудноће штети здрављу нерођеног дјетета.⁴ Посљедице овако масовне болести овисности одражавају се индиректно на економију друштва, у смислу смањене радне способности и значајних трошкова лијечења. По подацима Свјетске здравствене организације (у даљем тескту: СЗО) сваке године у свијету од посљедица пушења умире око 6 милиона људи, са прогнозом да уколико на интернационалном плану механизми контроле духана не буду ефикасније имплементирани, у периоду до 2030. године од посљедица пушења годишње ће умирати до 8 милиона људи широм свијета. У Европском региону

¹International Classification of Diseases ICD-10, <http://www.who.int/classifications>

²Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM, <http://psychiatr.org>

³ *Пушење као водећа болест овисности на глобалном плану* – Др. Ауда Рамић-Чатак, Координатор за контролу духана Федерације БиХ, чланак доступан на веб страници Завода за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине - <http://www.zzjzfbih.ba/>

⁴ http://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/health_effects/pregnancy/index.htm

СЗО годишње умире око 1.6 милиона људи од обољења која се повезују са пушењем.^{5, 6}

Подаци СЗО из 2013 год., на примјер, биљеже 21% сталних пушача међу одраслом популацијом, у односу на 23% у 2007. год. Преко 80% пушача у свијету долази из неразвијених и земаља у развоју, у којим трошкови обољевања и смртности услед пушења значајно оптерећују већ лимитиране буџете унутар здравствених сектора. Просјечна преваленца пушења код одраслих у Европском региону износи 28%, што је изнад свих других региона СЗО.⁷

Глобална смртност од око 36 милиона годишње услед хроничних незаразних обољења, посебно малигних неоплазми, болести срца и крвних судова, дијабетеса и хроничне опструктивне болести, повезаних са пушењем, између осталих фактора ризика, представља аргумент због чега је редуцирање преваленце пушења за 30% један од девет глобалних циљева СЗО у контроли хроничних незаразних обољења (НЦД) до 2025.године.^{8, 9}

Престанак и одвикавање од пушења представља значајан допринос здрављу појединца, породице и заједнице. Престанак пушења доприноси унапрјеђењу здравља становништва и редуцирању трошкова узрокованих пријевременом смртношћу и обољевањем од обољења и стања која се директно повезују са пушењем.¹⁰

Истраживања показују да су ефекти од престанка пушења евидентни у врло кратком периоду. Престанком пушења за само једну годину смањује се ризик од болести срца и крвних судова, а унутар двије до пет година ризик од обољевања је готово једнак као код непушача. Након пет година од престанка пушења за пола се умањује ризик од настанка карцинома уста, грла и једњака, а десет година након престанка пушења, упола се смањује ризик од обољевања од карцинома плућа и бронха.^{11, 12}

Ступање на снагу документа СЗО, Оквирне Конвенције о контроли духана (ФЦТЦ WHO), 2005.године представља историјску прекретницу за контролу духана на глобалном плану. Овај документ који је прихватило и ратифицирало 180 земаља чланица СЗО, што представља више од 90% свјетске популације, представља једну од најуспјешнијих и најбоље прихваћених конвенција у историји УН организација.¹³ Босна и Херцеговина је

⁵ WHO Report on the Global Tobacco epidemic, 2015, World Health Organization 2015, <http://www.who.int/tobacco>

⁶ Tobacco facts sheet no 339, World Health Organization 2013, <http://www.who.int>

⁷ European Tobacco Control Status Report 2014, WHO Regional Office for Europe, <http://www.euro.who.int>

⁸ Death from NCDs, World Health Organization 2013, <http://www.who.int/gho/mortality>

⁹ Action Plan for implementation of the European Strategy for the Prevention and Control of the Noncommunicable diseases 2012-2016, WHO Regional Office for Europe, <http://www.euro.who.int/data>

¹⁰ Making the Tobacco a thing of the past, Road map of actions to strengthen implementation of the WHO FCTC in the European Region 2015-2025, <http://www.euro.who.int>

¹¹ U.S. Department of Health and Human Services. How Tobacco Smoke causes diseases: What Means to you, CDC 2010, <http://www.cdc.gov>

¹² Mc Fiore, WC Bailey, SJ Cohen, SF Dorfman, Treating Tobacco use and dependence :a clinical practice guideline, 2000

¹³ WHO Framework Convention on Tobacco Control, WHO Geneva; 2003 <http://www.who.int/publications>

донијела одлуку о ратифицирању исте, чиме има обавезу дјеловања према одредбама конвенције.

Штетност пушења по здравље

Духански дим садржи преко 7.000 различитих хемијских састојака, од којих преко 100 дјелује штетно на организам, а преко 70 је канцерогено.^{14,15} Када говоримо о респираторном систему, пушење се повезује са настанком рака плућа, хроничне опструктивне болести, емфизема, астме и учесталих инфекција. У односу на срце и крвне судове, пушење се повезује са настанком коронарне болести, кардиомопатије, ангине пецторис, анеуризме аорте, инфаркта миокарда, те болестима периферне циркулације. У односу на малигне неоплазме, пушење се повезује са настанком рака на бројним органима као што су плућа и бронх, грло, усна дупља, дојка, бубрег, једњак, желудац, панкреас, материца, мокраћна бешика, колон и ректум.

Не смије се занемарити значај штетних ефеката изложености духанском диму од стране других пушача, кроз тзв. пасивно пушење, које се по релевантним међународним агенцијама назива и "Канцерогеним фактором" и „Класа А канцерогеном“, заједно са азбестом, арсеном, бензеном и радоном“.^{16, 17}

Ризик од умирања услед болести срца је 25% већи код непушача који су били изложени пасивном пушењу у односу на непушаче који нису били изложени пасивном пушењу, док је ризик од умирања услед рака бронха и плућа 30-35% већи код непушача који су били изложени пасивном пушењу у односу на непушаче који нису били изложени пасивном пушењу.¹⁸

Раширеност пушења међу становништвом Федерације БиХ

У процјени раширености пушења као болести овисности, користе се показатељи популацијских истраживања урађених у Федерацији БиХ посљедњих година.

Тако се, по резултатима МИЦС4 истраживања из 2011. године, биљежи 33,4% жена сталних пушача у урбаним подручјима и 24,9% жена у руралним срединама, као и 45% мушкараца сталних пушача у урбаним и 41,1% мушкараца у руралним срединама. Значајна је висока овисност о никотину која је израженија код мушкараца пушача, при чему 68,4% мушкарца и 39% жена дневно пуши преко 20 цигарета.¹⁹

¹⁴ WHO global report: mortality attributable to tobacco. Geneva: World Health Organization; 2012 <http://who.int/publications>

¹⁵ National Toxicology Program Report on Cancerogenes, Thirteenth Edition, US Department of Health and Human Sciences, CDC 2004, <http://www.cdc.gov>

¹⁶ WHO'S International Agency for Research and Cancer (IARC)

¹⁷ US Environmental Protection Agency

¹⁸ US Department of Health and Human Services: How Tobacco Smoke Causes diseases: The Biological and Behavioral Basis for Smoking Attributable Diseases: A Report of the Surgeon General CDC, 2010 <http://www.cdc.gov/tobacco>

¹⁹ MICS 4, Завод за јавно здравство Федерације БиХ 2011, www.zzjzfbih.ba

Подаци Студије о стању здравља становништва Федерације БиХ из 2012. године потврђују стално пушење међу 44,1% становника доби изнад 18 година, од чега 56,3% мушкараца, а 31,6% жена.

По резултатима истог истраживања, испитаници у Федерацији БиХ наводе да дневно попуше у просјеку 16,9 цигарета, без значајних разлика у односу на урбана и рурална подручја. У односу на сполну и старосну структуру, мушкарци у просјеку конзумирају 18,2 цигарете дневно у односу на жене са 14,8 цигарета, док се највећа дневна конзумација цигарета биљежи у старосној скупини 45-54 година са 17,8 цигарета дневно, а најмања у старосној скупини 65 и више година са 12,8 цигарета.²⁰

Надаље, Студија о стању здравља становништва Федерације БиХ из 2012. године показује да изложеност пасивном пушењу у кући потврђује преко половине испитаника у Федерацији БиХ (54,1%), испод половине испитаника у Федерацији БиХ (44,4%) наводи изложеност духанском диму од стране других пушача на радном мјесту, а преко половине испитаника у Федерацији БиХ (52,7%) наводи изложеност духанском диму од стране других пушача на јавном мјесту.

Према резултатима Глобалног истраживања пушења код младих (GYTS), које је провео Завод за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине 2013. године биљежи се смањење потрошње духанских производа код школске дјеце и младих у односу на 2008. годину, када је рађено претходно истраживање.

По резултатима истраживања 2013. године биљежи се смањење са 14.3% сталних пушача колико је то било у 2008. години на 12.7% сталних пушача у 2013. години. Смањење се биљежи код оба пола, и то код дјечака пад са 17.6% пушача у 2008. години на 15.5% у 2013. години, док је код дјевојчица смањено са 11.3% пушача у 2008. години на 9.7% пушача у 2013. години.²¹ По резултатима истог истраживања, изложеност пасивном пушењу код младих, такође, биљежи пад у Федерацији БиХ. Од 2008. године, када је регистровано 85% школске дјеце која су свакодневно изложена пасивном пушењу у 2013. години 60.7% дјеце и младих потврђује изложеност пасивном пушењу у затвореним јавним просторима.

Трендови обољења везаних за пушење и здравље становништва

Наведена истраживања имају се проматрати у контексту стања здравља становништва у Федерацији БиХ.

²⁰ Студија о стању здравља становништва у Федерацији БиХ 2012, Завод за јавно здравство Федерације БиХ, www.zzjzfbih.ba

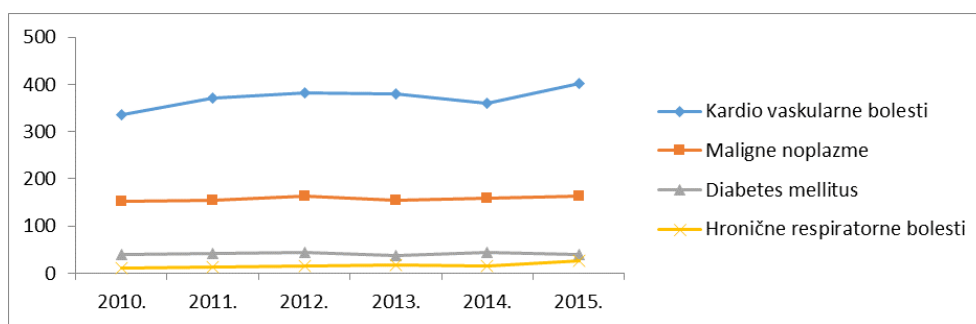
²¹ Глобално истраживање пушења код школске дјеце у Федерацији БиХ GYTS, 2013, Завод за јавно здравство Федерације БиХ 2013

Водећи узроци смртности становништва Федерације БиХ

Према подацима Завода за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине, посљедњих година биљежи се континуирани пораст стопе опште смртности становништва, која је у 2015. години износила 929,7 на 100.000 становника у односу на све претходне године, као и пораст стандардизираних стопе смртности за све узроке и све доби за Федерацију БиХ која је у 2015. години износила 762,2 на 100.000 становника.²²

Посљедњих година у водећим узроцима смрти становништва Федерације БиХ доминирају обољења која се, између осталих фактора ризика, повезују са високим удјелом пушача у свим старосним и сполним скупинама. Тако у 2015. години, водећи узроци смртности становништва Федерације БиХ представљају кардиоваскуларне болести (И00-И99) са удјелом од 53,8% свих узрока (стопа 500,0/100.000 становника) и малигне неоплазме (Ц00-Ц97) са 21,0% удјела (стопа 194,9/100.000 становника), што представља готово три четвртине свих узрока смрти, а онда слиједе дијабетес и хроничне опструктивне болести.²³

Графикон: Стандардизирана стопа смртности (СДР) за кардиоваскуларне болести, малигне неоплазме, дијабетес и хроничне респираторне болести у Федерацији БиХ, за период 2010.-2015. година, стопа на 100.000 становника

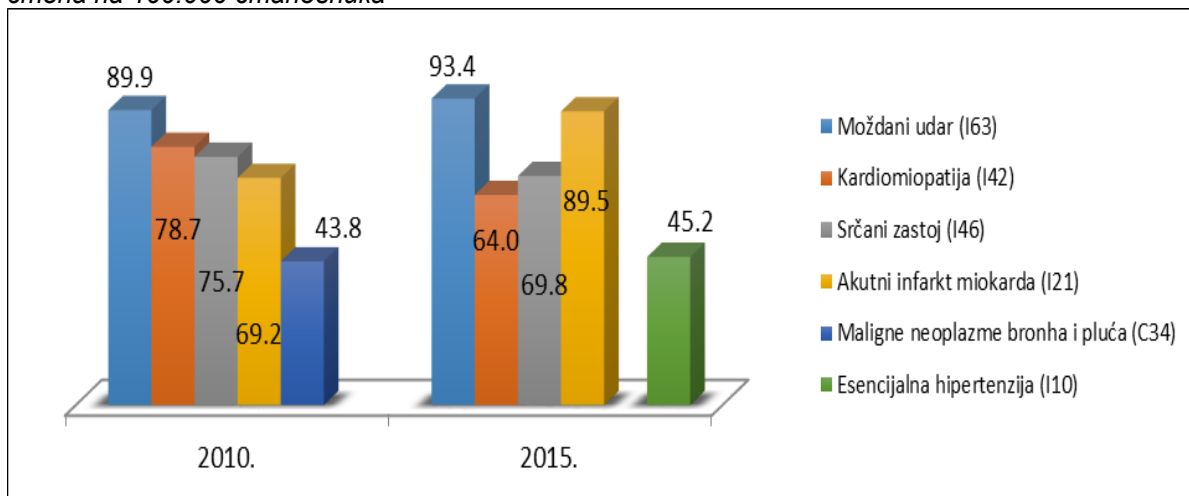

У истој групи кардиоваскуларних обољења у односу на дијагнозе, пет водећих узрока смрти у периоду од 2010.-2015.године представљају мождани удар (И63), који показује тренд раста у поређењу са 2010.годином (2010.-89,9/100.000; 2015.-93,4/100.000); акутни инфаркт миокарда (И21) у 2015. години са стопом од 89,5/100.000, такође, представља значајан раст у поређењу са 2010.годином, када је стопа била 69,2/100.000; срчани застој (И46) са нешто нижом стопом у 2015. години (69,8/100.000); кардиомиопатија (И42) са стопом од 64,0/100.000 становника у 2015. години, у поређењу са 2010. годином, када је стопа била 78,7/100.000 становника и есенцијална хипертензија (И10), која биљежи тренд значајног повећања у 2015. години (45,2/100.000) у односу на 2010. годину (24,5/100.000 становника).

²² Извјештај о здравственом стању становништва и организацији здравствене заштите у Федерацији БиХ, 2014, Завод за јавно здравство Федерације БиХ, www.zzjfbih.ba

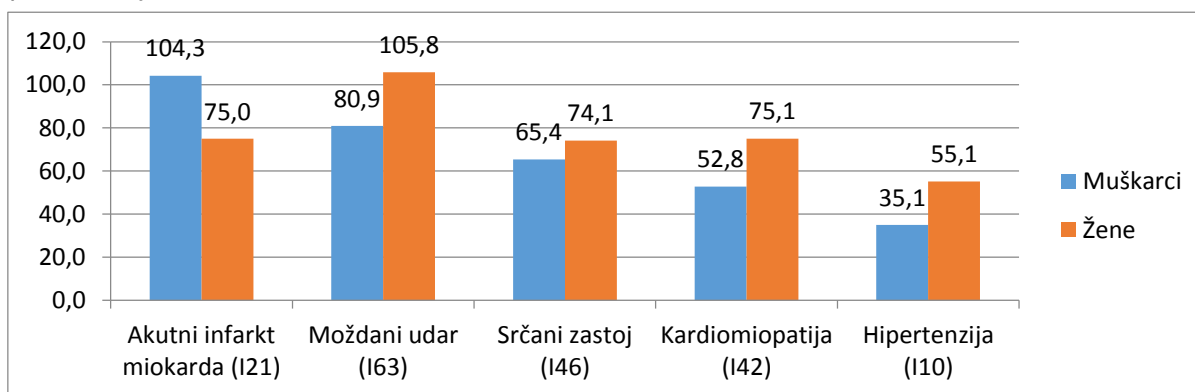
²³ Извјештај о здравственом стању становништва и организацији здравствене заштите у Федерацији БиХ 2015, Завод за јавно здравство Федерације БиХ

Графикон: Пет водећих обољења као узроци смрти у Федерацији БиХ, 2010. и 2015. година, стопа на 100.000 становника

У 2015. години мушкарци су најчешће умирали од акутног инфаркта миокарда (стопа 104,3/100.000), потом од можданог удара (стопа 80,9/100.000), слиједи срчани застој (65,4/100.000), кардиомиопатија (52,8/100.000) и хипертензија (35,1/100.000), док су жене најчешће умирале од можданог удара (105,8/100.000), потом од акутног инфаркта миокарда (75,0/100.000), слиједи кардиомиопатија (75,1/100.000), потом од срчаног застоја (74,1/100.000), и есенцијалне хипертензије (55,1/100.000).

Графикон: Морталитет од кардиоваскуларних обољења у Федерацији БиХ у 2015. години, према полу, стопа на 100.000 становника

И тренд водећих узрока смртности становништва Федерације БиХ од обољења из групе малигнух неоплазми, повезује се са високом преваленцом пушења у садејству са осталим факторима ризика.

Према подацима Федералног завода за статистику, удио смртности од малигнома у укупној смртности у 2014. години износио је 21,6%, те заузима друго мјесто, одмах иза смртности од болести срца и крвних жила, док се удио смртности од рака у укупној смртности континуирано повећавао од 20,01% у 2009. години до 21,4% у 2012. години.

Табела: Удио смртности од рака у укупној смртности у Федерацији БиХ, за период 2010.-2014.година²⁴

God.	MUŠKARCI			ŽENE			UKUPNO		
	Ukupan broj umrlih	Broj umrlih od raka	Udio u ukupnom mortalitetu	Ukupan broj umrlih	Broj umrlih od raka	Udio u ukupnom mortalitetu	Ukupan broj umrlih	Broj umrlih od raka	Udio u ukupnom mortalitetu
2010	10220	2361	23,1	10036	1732	17,3	20256	4093	20,2
2011	10234	2468	24,1	9745	1673	17,2	19979	4141	20,7
2012	10591	2546	24	10010	1859	18,6	20601	4405	21,4
2013	10237	2354	23	10019	1782	17,8	20246	4136	20,4
2014	10176	2573	25,3	9840	1770	18	20016	4327	21,6
2010 - 2014	51458	12302	23,9	49650	8816	17,7	101098	21102	20,9

У 2014.години је од рака умрло више мушкараца (57,8%) него жена (42,2%). Највећа стопа умирања од рака за оба пола је забиљежена у добној скупини изнад 65 година.

Као и претходних година, у водећим узроцима смртности одраслог становништва од малигну неоплазми у 2015. години доминира малигна неоплазма бронха и плућа (Ц34), малигна неоплазма желуца (Ц16), малигна неоплазма јетре и интрахепаталних жучних водова (Ц22), малигна неоплазма дојке (Ц50) чији тренд је такође у благом порасту, те малигна неоплазма колона.

Међу узроцима смрти од малигну неоплазми код мушкараца у 2015. години, на малигну неоплазму бронха и плућа (Ц34) отпада 29,6% која се, између осталих фактора ризика, директно повезује са високом преваленцом пушења код мушкараца, што потврђују бројна популацијска истраживања рађена у Федерацији БиХ. Након малигне неоплазме бронха и плућа, слиједи малигна неоплазма простате (Ц61) и са 9,0% свих малигну неоплазми, малигна неоплазма желуца (Ц16) са 8,1% и трендом благог пораста, те малигна неоплазма јетре са 6,6% и интрахепаталних жучних водова (Ц22) са 6,1%.

Међу узроцима смрти од малигну неоплазми код жена у 2015. години водећа је била малигна неоплазма дојке (Ц50) са 15,1% свих малигну неоплазми и трендом благог раста, слиједи малигна неоплазма бронха и плућа (Ц34) са 13,1% свих малигну неоплазми, малигна неоплазма јетре и интрахепаталних жучних водова (Ц22) са 7,6% свих малигну неоплазми, чији трендови показују повећање у односу на 2010. годину, а онда слиједе малигна неоплазма желуца (Ц16) са 6,4%, те малигна неоплазма колона (Ц18) са 6,4% свих неоплазми.

²⁴ Federalni zavod za statistiku, www.fzs.ba

Водећи узроци оболијевања становништва Федерације БиХ

У Федерацији БиХ, у периоду од 2010.-2015. године, забиљежен је пораст стопе оболијевања од већине незаразних болести које се директно повезују са пушењем као водећим фактором ризика по здравље, заједно са конзумацијом алкохола, неправилном исхраном и изостанком физичке активности.²⁵

Кардиоваскуларне болести су водећи узрок умирања становништва Федерације БиХ већ неколико деценија, а у структури оболијевања су заступљене са 17,2%. Најчешћа обољења из ове групе су хипертензивна обољења (И10-И15) са учешћем од чак 72,8%.

По подацима Регистра за рак, који води Завод за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине, просјечна стопа појавности рака у периоду 2004.-2014. године у мушкараца износи 209,9/100000, а у жена 186,9/100000, док је просјечна доб регистрованих обољелих 63 године (64 код мушкараца, 62 године код жена).

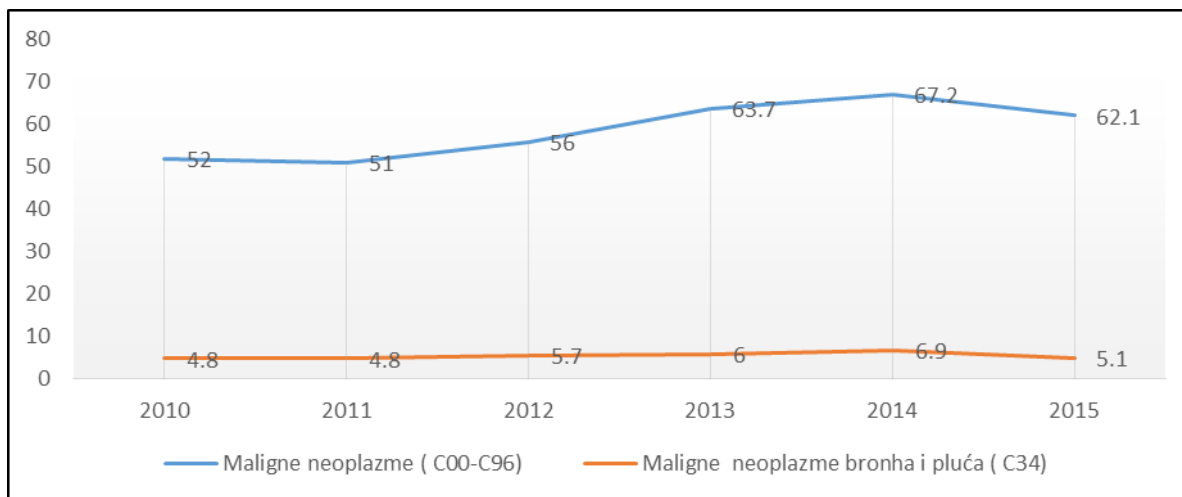
У односу према сполу, водеће малигне неоплазме од којих су обољевали мушкарци у 2014. години су: рак дишних органа, и то рак трахеје, бронха и плућа (24,8%), рак простате (9,4%), рак желуца (5,7%) и дебелог цријева (5,2%) свих облика обољевања од рака.

Најчешће форме обољевања од рака код жена у 2014. години представљали су: рак дојке (23,6%), рак бронха и плућа (7,3%), рак тијела материце (7,2%), рак грлића материце (7,1%) и рак ректума (5,5%).

За процјену посљедица пушења по здравље становништва од изузетног значаја представља тренд стопа малигних неоплазми бронха и плућа, које се директно повезују са пушењем као доминантним фактором ризика по здравље. Тако се биљежи повећање стопе оболијевања од малигне неоплазме бронха и плућа (Ц34) од 4,8/10.000 у 2010. години до 5,1/10.000 у 2015. години.

Графикон: Стопе оболијевања од малигних неоплазми (Ц00-Ц97) и малигне неоплазме бронха и плућа (Ц34) на 10.000 становника у Федерацији БиХ, за период 2010. – 2015. година

²⁵ Извјештај о здравственом стању становништва и организацији здравствене заштите у Федерацији БиХ 2015, Завод за јавно здравство Федерације БиХ.

Такође, обољења система за дисање су најчешћи разлог због чега се становници јављају у здравствене установе примарног нивоа здравствене заштите, а у укупном морбидитету учествују са 29,6% (у 2015. години). Хроничне опструктивне болести плућа (J40-J46) учествују са 6,6% обољења респираторног система, учешће у морталитету износи 3,4%. Имајући у виду високу преваленцу пушења међу становницима (44,1%), уз све веће загађење ваздуха, праћење хроничних опструктивних болести има све већи јавно здравствени значај.

II.2. Међународноправне обавезе и хармонизација са прописима Европске уније

Све напријед изнесено указује колико је доношење новог федералног Закона о контроли и ограниченој употреби духана, духанских и осталих производа за пушење од изузетног јавно-здравственог значаја јер има за циљ унапријеђење здравља становништва у Федерацији Босне и Херцеговине путем редуцирања и превенције пушења, као водеће болести оvisности у свим популационим групама.

Наиме, према члану 12. Међународног пакта о привредним, социјалним и културним правима, којег је усвојила Општа скупштина УН 16. децембра 1966. године, сваки човјек има право на уживање највећег могућег стандарда физичког и менталног здравља.

Исти принцип садржан је и у преамбули Устава Свјетске здравствене организације (СЗО). Полазећи од тог принципа, 21. маја 2003. године Скупштина СЗО (резолуција WXA 56.1) је усвојила **Оквирну конвенцију о контроли духана** (*Framework Convention on Tobacco Control FCTC*) (у даљем тексту: Оквирна конвенција).

Оквирна конвенција представља први споразум договорен под покровитељством СЗО. Документ представља споразум заснован на доказума којим се реafirмирају права свих људи на највише здравствене стандарде. Оквирна конвенција представља помак у парадигми у изради регулаторне стратегије за рад на супстанцама које изазивају оvisност; за разлику од

претходних споразума о контроли дрога, Оквирна конвенција потврђује важност стратегија за смањење потражње као и питања везаних за опскрбу.

Оквирна конвенција је сачињена као реакција на глобализацију духанске епидемије. Ширење духанске епидемије олакшано је путем низа различитих комплексних фактора са прекограничним ефектима, међу којим су либерализација трговине и директна страна улагања. Други фактори попут глобалног, транснационалног оглашавања духана, његовог промовирања и спонзорства, те међународно кретање нелегалних и кривотворених цигарета, такође су допринијели нагом повећању употребе духана.

Сврха усвајања Оквирне конвенције је заштита садашњих и будућих генерација од штетних здравствених, социјалних, еколошких и привредних посљедица употребе духанских производа и излагања духанском диму. Оквирна конвенција садржи мјере усмјерене на смањење потражње и понуде духана. Земље чланице су се обавезале да ће те мјере проводити на националним, регионалним и међународним нивоима како би се глобално и на системски начин значајно смањила употреба духана и излагање духанском диму.

Оквирна конвенција посебно указује на слиједеће мјере и одредбе:

- које се односе на смањење потражње духана, укључујући одређивање цијена и опорезивање усмјерено смањењу потражње духана као и мјере које се не односе на одређивање цијена, мјере заштите од излагања духанском диму, регулисање састојака духанских производа, обавезу објављивања садржаја духанских производа и емисије духанског дима, обавезу паковања и означавања духанских производа уз јасна и видљива здравствена упозорења, едукацију и извјештавање јавности, забрану оглашавања, промоције и спонзорисања, обезбјеђење стручне и остале помоћи за одвикавање од пушења,
- за смањење духанске понуде као што је сузбијање свих облика недозвољене трговине духанским производима, укључујући кријумчарење, недозвољену производњу и кривотворење, забрану продаје духанских производа малољетним лицима и подршку увођењу привредно одрживих замјенских дјелатности,
- које се односе на заштиту околине код узгоја и производње духана,
- за утврђивање одговорности,
- за научну и техничку сарадњу и размјену података,
- за институционално уређење и финансијска средства,
- за рјешавање спорова.

Конвенција успоставља међународне стандарде о цијенама и порезима на духан, паковању и означавању духанских производа, едукацији и подизању свијести јавности у вези спречавања и сузбијања употребе духана, рекламацији и спонзорству, недозвољеној трговини духанским производима и заштити од излагања духанском диму. Својим је садржајем врло специфичан документ донесен на глобалном нивоу.

Оквирна конвенција ступила је на снагу 27. фебруара 2005. године након што ју је ратифицирало 40 држава. До сада је Оквирну конвенцију потписало 169 држава, а међу њима и све државе чланице Европске уније.

Босна и Херцеговина ратифицирала је Оквирну конвенцију 2009. године, чиме је она постала обавезујућа за примјену на територији БиХ.²⁶

Вијеће потписница усваја и објављује редовне извјештаје како би се обезбиједио преглед и праћење имплементације, те тако омогућило да чланице могу користити искуства других чланица о процесима имплементације.

У сврху имплементације Оквирне конвенције користе се различити инструменти, као што су протоколи и смјернице, којим се проводе различити чланови споразума. Тако је, у процесу консултација унутар тијела Оквирне конвенције, Вијеће потписница усвојило низ смјерница за имплементацију појединих чланова конвенције. Смјернице представљају веома користан механизам и намијењене су подршци чланицама у циљу свеобухватније и ефикасније примјене одредаба, те њиховог адекватног тумачења. До сада је усвојено осам смјерница које се односе на имплементацију чл. 5, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13 и 14. Оквирне конвенције. Поред тога, 2014. године, Вијеће потписница је усвојило и сет политика и препорука о економски одрживим алтернативама узгоју духана у вези са чл. 17. и 18. Оквирне конвенције.

На крају треба посебно нагласити да се чланом 8. наведене конвенције упућује позив земљама чланицама да подузму законске, административне и извршне мјере за заштиту здравља становништва од свих облика изложености духанском диму.

Ради се о обавези на коју се подсећа и цијелим низом других прописа, а што је због свог значаја препознато и у регулативи Европске уније.

Доношење овог федералног закона има своје упориште управо у одредбама Оквирне конвенције и пратећих докумената (смјерница, протокола и сл.).

Подузимање законских, административних и извршних мјера за заштиту здравља становништва од свих облика изложености духанском диму, једнако је садржано и у другим релевантним међународним документима као што су Европска стратегија за контролу духана СЗО (*European Tobacco Control Strategy ESTC*), те посебно нови документ који на подручју Европске уније уређује ова питања, а то је **Директива 2014/40/ЕУ Европског Парламента и Вијећа од 3. априла 2014. године о усклађивању закона и других прописа држава чланица о производњи, представљању и продаји духанских и сродних производа и о стављању изван снаге Директиве 2001/37/ЕЗ**

²⁶ Предсједништво Босне и Херцеговине на 54. сједници одржаној 17.03.2009. године donijelo je Odluku o ratifikaciji Okvirne konvencije o kontroli duhana („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 4/09).

(Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products and repealing Directive 2001/37/EC) (у даљем тексту: Директива 2014/40/EУ).

Циљ нове Директиве 2014/40/EУ је побољшати функционирање унутрашњег тржишта ЕУ на начин да се обезбиједи високи ниво здравствене заштите и при томе обезбиједи висок ниво јавнога здравља.

Као што је наведено у саопштењу Европске Комисије, разлози за ревизију Директиве из 2001. године су настали због значајних промјена које се тичу нових научних сазнања у вези са духанским аромама и дјелотворности здравствених упозорења, појаве на тржишту нових производа попут електронских цигарета и високо ароматизираних духанских производа, као и због развоја догађаја на међународном нивоу на које су државе чланице ЕУ одговориле различитим регулаторним приступима. То се, прије свега, односи на чињеницу да су ЕУ и све њене државе чланице потписале и ратифицирале Оквирну конвенцију која је ступила на снагу 2005. године и која је тиме постала правно обавезујућа.

Новом директивом којом се уређује производња, промоција и продаја духана и пратећих производа, предвиђен је висок ниво здравствене заштите европских грађана.

Пушење на радним и јавним мјестима, укључујући и угоститељске објекте, се потпуно забрањује. Правила за паковање и изглед кутија се значајно поопштравају. Забрањује се производња *слим* цигарета и оних са укусом ментола, а упозоравајуће слике о штетности духана су обавезне на сваком паковању. Уводи се и већа контрола електронских цигарета.

Такође, Директива 2014/40/EУ садржи снажне мјере против незаконите трговине духанским производима. Циљ је обезбиједити да се у ЕУ продају само они производи који су у складу са Директивом. На нивоу ЕУ се уводи систем праћења и увида у законски ланац снабдијевања, односно видљива и невидљива сигурносна обиљежја уз помоћ којих се олакшава провођење директива и откривање незаконитих производа. Тим мјерама се настоји усмјерити трговина духаном у законске оквире што би требало утицати на већу реализацију прихода од опорезивања духанских производа.

Дакле, кључни циљеви ове Директиве јесу обезбиједити усклађивање закона и других прописа држава, и то:

- састојцима и емисијама духанских производа и сродним обавезама о извјештавању укључујући максималне нивое емисија катрана, никотина и угљикова монооксида за цигарете;
- одређеним аспектима означавања и паковања духанских производа укључујући здравствена упозорења која се требају налазити на пакетима духанских производа и вањски изглед паковања, као и

сљедивости и сигурносних обилежја који се примјењују на духанске производе како би се обезбиједила усклађеност са овом Директивом;

- забрани стављање на тржиште духана за оралну употребу;
- прекограничној продаји духанских производа на даљину;
- обавези подношења обавијести о новим духанских производима;
- стављању на тржиште и означавању одређених производа који су сродни духанским производима, посебно електронских цигарета и спремника за пушење и биљних производа за пушење;

а како би се олакшало неометано функционирање унутрашњег тржишта за духанске и сродне производе, узимајући као полазиште високи степен заштите људског здравља, поготово за младе људе, те како би се задовољиле обавезе Уније према Оквирној конвенцији Свјетске здравствене организације о надзору над духаном („ФЦТЦ”).

Од осталих прописа Европске уније²⁷ треба истаћи **Директиву 2003/33/ЕЗ о усклађивању закона и других прописа држава чланица о оглашавању и спонзорству духанских производа од 26. маја 2003. године** (*Directive 2003/33/EC of the European Parliament and of the Council on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to the advertising and sponsorship of tobacco products*). Директива се односи на забрану рекламације духанских производа у новинама и информативним службама, забрану рекламације и спонзорисаних радио-емисија, забрану спонзорисања догађања од међународног значаја. Забрана покрива штампане медије, радио, интернет и спонзорисање догађаја који укључују више држава чланица. Забрана обухвата рекламацију и спонзорство с циљем директног или индиректног учинка промоције духанских производа. Директива има за циљ ускладити законе држава чланица о рекламацији и промоцији духанских производа.

Директива 2003/33/ЕЗ не обухвата индиректно рекламацију, мониторинг трошкова рекламације духанских компанија, или аутомате за продају. Та питања уређена су **Препорукама Вијећа 2003/54/ЕЗ од 2. децембра 2002. године о превенцији пушења и иницијативама за побољшање контроле духана** (*Council Recommendation 2003/54/EC of 2 December 2002 on the prevention of smoking and on initiatives to improve tobacco control*). Препорукама се позивају државе чланице да усвоје конкретне мјере забране различитих облика рекламације и промоције. Државе чланице се, такође, позивају да подузму кораке и захтијевају од произвођача духанских производа да објаве трошкове рекламације, маркетинга, спонзорства и промотивних кампања, те да проводе законе којим се обезбјеђује заштита од утицаја пасивног пушења на радним мјестима, у затвореним јавним просторима, као и у јавном превозу. Посебно се препоручује да приоритет буду образовне установе, установе здравствене заштите и мјеста на којим се пружају услуге дјечи. Надаље, препорукама се позивају државе чланице да усвоје законске и/или

²⁷ Дио о прописима Европске уније о духану садржан у овом Образложењу базиран је на „Извјештају о анализи закона у области контроле духана у Федерацији БиХ са препорукама за унапређење правног оквира“, који је рађен од стране консултанта Свјетске банке, у оквиру „Пројекта смањења фактора ризика за здравље у БиХ“, Сарајево, 2015.год.

административне мјере како би се спријечила продаја духанских производа дјечи и омладини.

Такође, Директива 2003/33/ЕЗ се не односи на рекламацију путем телевизије. То питање је регулисано другом **Директивом 2010/13/ЕУ Европског парламента и Вијећа од 10. марта 2010. године о усклађивању одређених одредби прописаних законом, прописом или управним поступком у државама чланицама у погледу пружања аудиовизуелних медијских услуга** (*Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services*). Ова Директива забрањује све облике телевизијских рекламација цигарета и осталих духанских производа. **Директива 2010/13/ЕУ** има за циљ да креира оквир за прекогранично простирање аудиовизуелних медијских услуга ради јачања унутрашње производње и дистрибуције програма на тржишту и гарантује услове фер тржишне конкуренције. Један од услова које пружаоци аудиовизуелних медијских услуга у својим програмима морају испунити је стриктна забрана промоције духанских производа.

На крају треба споменути и област прикупљања акциза на духан. Наиме, **Директива 2011/64/ЕУ о структури и стопама акциза на духан** (*Directive 2011/64/EU on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco*):

- дефинише различите категорије производње духана (цигарета, фино резаног духана намијењеног за мотање цигарета, цигаре и цигарилосе, остали духан за пушење);
- прописује генерална начела којим се уређује опорезивање производње духана;
- утврђује укупну минималну акцизу од 57% од пондерисоване просјечне малопродајне цијене цигарета;
- прописује минимални износ акциза од 64 еура на 1000 цигарета неовисно од пондерисоване просјечне малопродајне цијене;
- одређује минималне стопе за ситно резани духан намијењен за мотање цигарета, односно 40% од пондерисоване просјечне малопродајне цијене или 40 еура по килограму;
- утврђује минималне цијене за цигаре и цигарилосе, односно 5% од малопродајне цијене која укључује све порезе или 12 еура по 100 комада или по килограму;
- одређује минималне стопе за остале духанске производе, односно 20% од малопродајне цијене која укључује све порезе, или 22 еура по килограму.

Битно је споменути и **Препоруке Вијећа Европе о околини без духанског дима 2009/Ц 296/02 од 30. новембра 2009. године** (*Council Recommendation on smoke-free environments 2009/C 296/02*), а које позивају државе чланице да:

- усвоје и проводе законе како би у потпуности заштитиле своје грађане од изложености духанском диму у затвореним јавним просторима, на

радним мјестима, те у јавном превозу, у року од три године од усвајања Препорука;

- побољшају законе о околини без духанског дима са пратећим мјерама попут заштите дјецe, потицања настојања за одрицањем од пушења и сликовним упозорењима на духанским паковањима;
- јачају сарадњу на нивоу ЕУ успостављањем мрежа националних координатора за контролу духана.

Слиједећи комплексан правни оквир Европске уније у области регулисања и ограничавања употребе духана и осталих производа, те цијенећи јавно-здравствени значај рјешавања питања повезаних са контролом духана и обавезе преузете Оквирном конвенцијом о контроли духана, било је потребно подузети адекватне нормативне мјере за Федерацију БиХ. Важећи закон у области контроле духана у Федерацији БиХ је **Закон о ограниченој употреби духанских прерађевина** ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 6/98, 35/98, 11/99 и 50/11), чији је основни текст донесен још 1998. године. Јасно да је од тада наступило много промјена у међународном и европском правном оквиру, а који се не може занемарити јер закони морају одговарати актуелном тренутку и стандардима у одређеној области на коју се односе.

Као **значајне новине у садржају новог закона** треба истаћи да је регулисано слиједеће:

- циљеви у складу са најновијим научним и технолошким достигнућима, те Оквирном конвенцијом и Директивом 2014/40/ЕУ;
- максимални нивои штетних састојака, катрана, никотина и других твари;
- норме и начин мјерења штетних састојака;
- обавеза произвођача и увозника духанских производа да детаљније извјештавају о штетним састојцима;
- забрана стављања на тржиште духанских производа са аромом;
- регулисане нове димензије и дизајн упозорења на паковањима, што укључује комбинирана текстуална упозорења и фотографију у боји, као и посебне димензије упозорења, податке о престанку пушења итд.;
- за бездимне духанске производе регулисана посебна упозорења и њихова димензија за ову врсту производа;
- забране означавања које могу довести у заблуду у погледу штетности састојка, ефеката по здравље, опасности емисија итд.;
- регулисани нови духански производи, духан за оралну употребу, електронске цигарете и сл.

У важећем закону недостају значајне одредбе које се односе на циљеве и принципе закона, те таксативно и детаљно навођење мјера и обавеза за постизање тих циљева и принципа. Недостаје и посебан члан који садржи листу прецизних дефиниција одређених појмова који се користе у тексту одредби, те недостају одредбе о изради, примјени, ажурирању и ревизији мултисекторске стратегије, планова и програма контроле духана. Наведени недостаци, као и још неки други, сада су отклоњени у садржају Преднацрта новог закона, што даје нови квалитет будућем правном оквиру.

Циљ је обезбиједити да се нови закон, у што је могуће већој мјери, хармонизира са Оквирном конвенцијом о контроли духана и релевантном легислативом и препорукама Европске уније. Наравно, треба имати у виду да се већи степен усклађености обезбјеђује доношењем provedбених, подзаконских аката, који ће допринијети бољој примјени законских рјешења.

Због свега што је назначено напријед, Федерално министарство здравства, као обрађивач овог закона, определијелило се да предложи доношење новог закона у наведеном тексту. Потребно је нагласити да је значајну подршку овом процесу пружила Свјетска банка (Уред за БиХ), кроз „Пројекат смањења фактора ризика за здравље у БиХ“, који се проводи на подручју цијеле Босне и Херцеговине, као и Удружење Прогресивни развој организација и индивидуа (ПРОИ), кроз пројекат подржан од стране *Campaign for Tobacco Free Kids* и Европске делегације у БиХ.

II.3. Економски аспекти оправданости доношења Закона о контроли и ограниченој употреби духана, духанских и осталих производа за пушење у Федерацији БиХ

Несумњиво да је за процјену здравственог стања становништва Федерације БиХ од великог значаја мониторинг обољевања и смртности од обољења и стања повезаних са посљедицама пушења. Трендови обољења узрокованих пушењем, заједно са осталим факторима ризика, у Федерацији БиХ се прате путем редовне статистичке евиденције, као и путем периодичних популационих истраживања.

Међутим, евидентан је недостатак адекватних анализа социјално–економских посљедица пушења и процјене трошкова, које узрокује ова водећа болест овисности у Федерацији БиХ, као један од услова за интерсекторијалну подршку ефикаснијег законодавства из области контроле духана.

Постоје различити приступи у дефинисању директних и индиректних трошкова за заједницу узрокованих пушењем, овисно о анализи трошкова појединца, породице, установе, сектора здравствене и социјалне заштите, до здравствених и економских показатеља развоја заједнице. Према СЗО, пушење је значајан узрок сиромаштва, посебно земаља у којим се евидентирају високе преваленце пушења у популационим скупинама, као и изложеност пасивном пушењу.

СЗО препоручује земљама да у процјенама трошкова пушења, као снажним аргументом за ефикасне механизме контроле духана, успоставе механизме континуираног праћења трошкова у здравственом сектору, као и трошкова у другим секторима услед пријевремене смртности пушача, те смањене радне продуктивности заједнице.

Трошкови у здравственом сектору у Федерацији БиХ повезани са пушењем

Према подацима Завода за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине, посљедњих година биљежи се континуирани пораст стопе опште смртности одраслог становништва, при чему доминирају кардиоваскуларне болести и малигне неоплазме, представљајући три четвртине свих узрока смрти.²⁸

Кардиоваскуларне болести и малигне неоплазме, које се, између осталих фактора ризика, повезују са високом преваленцом пушења код одраслог становништва, доминирају и у водећим узроцима обољевања становништва у Федерацији БиХ, што има за посљедицу неповољне трендове здравственог стања становништва и значајне трошкове дијагностике, терапије и рехабилитације ових обољења.

Из средстава Федералног фонда солидарности успостављеног у оквиру Завода здравственог осигурања и реосигурања Федерације Босне и Херцеговине финансирају се лијекови и радиотерапије за лијечење малигних неоплазми и кардио обољења, као и кардиохируршке интервенције, а за која се издвајају значајна средства.

У 2007. години приход фонда солидарности износио је 102.986.654 КМ, од тога је на цитостатике издвојено 23.000.346 КМ (око 20% издвајања из укупних средстава), а на радиотерапију код малигних обољења 5.091.889 КМ. Поређења ради, у 2015.години приход фонда солидарности Федерације БиХ износио је 131.442.898 КМ. На цитостатике је издвојено 37.387.234 КМ (око 29% издвајања из укупних средстава), и на радиотерапије 7.126.827 КМ (повећање око 40%), а што је значајно повећање у односу на 2007.годину, као и године послвије. Удио издвајања на цитостатике у 2014.години био је већи него 2015.године и износио је чак 41.087.074 КМ. Међутим, разлог смањења у 2015.години јесте у томе што је знатан број лијекова добио генеричку паралелу, чије су цијене ниже.

Међутим, оно што је евидентно - број пацијената који су на лијечењу цитостатикима из године у годину расте, и повећавао се посљедњих десет година у просјеку од 10 до 17%. У Извјештају о извршењу финансијског плана Федералног завода здравственог осигурања за 2014. годину је наведено да је континуирани тренд раста трошкова цитостатика посљедица чињенице да се, са једне стране, константно повећава број пацијената који се лијече овим лијековима, као и да се за лијечење малигних обољења повећава потрошња цитостатика са посебним режимом прописивања. Такође, листа лијекова са посебним режимом прописивања стално се проширује; лијекови су веома скупи због чега треба обезбиједити додатна средства.²⁹

²⁸ Извјештај о здравственом стању становништва и организацији здравствене заштите у Федерацији БиХ 2015, Завод за јавно здравство Федерације БиХ.

²⁹ Извјештаји Завода здравственог осигурања и реосигурања Федерације БиХ - www.федззо.ба

У Табели 1. су приказани подаци о броју лијечених пацијента (по spolu), у периоду 2011. до 2015.године за пет (5) малигнух неоплазми за које су обољевања директно или индиректно повезана са последицама пушења, као и укупан број пацијената који је у истом периоду био на радиотерапијама, те број пацијената који су имали кардиолошке и кардиохирушке интервенције.

Tabela 1.
Broj pacijenata u periodu 2011.—2015.god.
(maligne neoplazme-lijekovi, radioterapije i kardio intervencije)

	spol	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	odnos 2015/ 2010 u %
		br.pacij.	br.pacij.	br.pacij.	br.pacij.	br.pacij.	
maligna neoplazma bronha i pluća (C34)	M	761	787	814	802	766	101%
	Ž	174	214	246	227	241	138%
maligna neoplazma želuca (C16)	M	146	147	180	184	174	119%
	Ž	84	77	99	102	113	135%
maligna neoplazma dojke (C50)	M	67	65	167	71	102	152%
	Ž	3.009	3.018	3.322	3.385	3.469	115%
maligna neoplazma kolona (C18,20)	M	497	494	588	592	549	110%
	Ž	378	357	437	442	446	118%
maligna neoplazma prostate (C 61)	M	832	853	996	949	1.031	124%
za 5 malignih neoplazmi, povezanih sa posljedicama pušenja		6.219	6.012	6.849	6.754	6.891	111%
br. pacijenata za sve citostatike		9.734	9.826	11.284	11.131	11.411	117%
radioterapije		2.212	2.279	2.417	2.609	2.532	114%
kardiologija i kardiohirurgja		4.538	4.167	4.726	5.392	5.379	119%
Ukupan broj pacijenata		16.484	16.272	18.427	19.132	19.322	117%

Само на лијечењу цитостатицима у 2015.години било је 11.411 пацијената, док се, према процјенама Федералног фонда солидарности, до краја 2018.године предвиђа чак око 12.600 пацијената.

Уочава се да је у 2015.години, у поређењу са 2011.годином, број пацијената на лијечењу цитостатицима порастао за 17% (Табела 1.). Такође, треба имати у виду да је одређени број пацијената на листи чекања заправо на цитостатицима са посебним режимом прописивања, али због недостатних средстава, нису још укључени у програм лијечења. Да то није тако, број пацијената у 2015.години био би и већи.

Осим наведеног, присутан је и стални пораст броја пацијената на радиотерапији. У 2015.години је било 2.532 пацијента, што је повећање за 14% у односу на 2011.годину, када је број пацијената био 2.212.

На цитостатике који се користе за карцином плућа, као једном од оболијевања којем се директно приписује да настаје као посљедица пушења, у 2015.години утрошено је 2.739.661 КМ, док се на петогодишњој основи ради о износу од преко 13 милиона КМ, као издатака из фондова здравственог осигурања.

Надаље, оболијевање од карцинома бронха биљежи значајно повећање код жена у последњих пет година, за чак 38%. Такође, оболијевање од рака дојке код жена је из године у годину у сталном порасту, и у 2015.години је достигао број 3.469 обољелих жена, које су биле на програму лијечења цитостатацима. Према подацима Федералног фонда солидарности, у последњих пет година, само на лијекове за лијечње карцинома дојке издвојено је преко 65 милиона КМ.

Као директне посљедице пушења, наводе се и обољења кардиоваскуларног система, која су последњих година у сталном порасту. У 2015.години евидентирано је 5.379 пацијената, што је 19% више у односу на 2011.годину, када је било 4.538 пацијената. У односу на посљедњих 8-10 година ради се о повећању, у просјеку, од преко 40%, ако се тај период упореди са 2015.годином.

Према подацима Федералног фонда солидарности за период 2011.-2015.година, на пет канцерогених обољења, која се директно или индиректно приписују посљедицама пушења, за пет година утрошено је око 120 милиона КМ. (Табела 2.)

Табела 2.
Утрошци за цитостатике у периоду 2011. до 2015.године за 5 најчешћих малигних неоплазми, радиотерапије и кардио интервенције

	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	<i>br.pac.</i>	<i>citostatici</i>	<i>br.pac.</i>	<i>citostatici</i>	<i>br.pac.</i>	<i>citostatici</i>	<i>br.pac.</i>	<i>citostatici</i>	<i>br.pac.</i>	<i>citostatici</i>
maligna neoplazma bronha i pluća (C34)	1.206	2.449.922	1.001	2.193.951	1.060	2.878.035	1.029	2.852.226	1.007	2.739.661
maligna neoplazma želuca (C16)	230	1.516.401	224	1.533.818	279	1.469.052	286	713.665	287	362.080
maligna neoplazma doјke (C50)-liјekovi	3.076	12.380.901	3.083	13.185.105	3.489	13.984.509	3.456	14.974.454	3.571	12.668.617
maligna neoplazma kolona (C18,20)	875	4.032.868	851	3.995.547	1.025	3.734.607	1.034	3.270.680	995	3.363.636
maligna neoplazma prostate (C61)	832	2.799.825	853	2.873.976	996	2.926.519	949	2.536.186	1.031	2.282.295

za 5 oboljenja	6.219	23.179.918	6.012	23.782.397	6.849	24.992.722	6.754	24.347.211	6.891	21.416.289
UKUPNO za citostatike	9.734	36.453.697	9.826	33.943.630	11.284	36.829.815	11.131	41.087.074	11.411	37.387.234
radioterapije	2.212	6.205.909	2.279	6.471.862	2.417	6.795.711	2.609	7.302.935	2.532	6.953.580
kardiologija i kardiohirurgja	4.538	21.511.222	4.167	19.862.046	4.726	22.186.073	5.392	24.497.190	5.379	25.140.839
UKUPNO	16.484	64.170.828	16.272	60.277.539	18.427	65.811.600	19.132	72.887.199	19.322	69.481.653

На цитостатике за 5 канцерогених обољења, радиотерапије и кардиологију и кардиохируршке интервенције само у 2015.години, а које се директно или индиректно приписују посљедицама пушења, утрошено је око 70 милиона КМ, за укупно 19.322 пацијента, док је за период 2011.-2015.године тај трошак износио преко 330 милиона КМ.

Напријед изнесени подаци о издацима представљају податке Федералног фонда солидарности.

Нажалост, у обрачуну укупних средстава и трошкова у здравству Федерације БиХ не исказују се трошкови по врсти обољења и врсти здравствених услуга, нити по категоријама осигураних лица, јер већина здравствених установа није нити информатички довољно опремљена, па је стога немогуће урадити обрачун свих трошкова, како у примарној и терцијарној, тако и највећем дијелу трошкова у секундарној здравственој заштити, а поготово израчун трошкова који су директно везани за обољевања настала као посљедица пушења.

Јасно је и колико је дуг и скуп пут од дијагностицирања до почетка лијечења пацијента, односно од тренутка када се пацијент због симптома болести јави породичном лијечнику, те након тога његов пут од низа претрага у примарној здравственој заштити, те радиолошких прегледа на осталим нивоима заштите, дијагностике и коначно лијечења.

Са друге стране, израчунати посљедице у смислу трошкова који наступе за породицу, или процијенити психички терет у случајевима када наступи тешка болест неког од чланова породице, није могуће.

При томе не смијемо заборавити на трошкове које има организација у којој обољели ради (уколико је радно активан), односно дане боловања које плаћа послодавац код којег је упуслен обољели, посебно оне након што се продужи боловање преко 42 дана, што је код тежих облика обољевања неминовно, те утиче на директно терећење здравствених фондова. Код тешких обољења, треба имати у виду и одсуство са радног мјеста чланова породице ради помоћи обољелом.

Од 2013. године у Обрачуну средстава у здравству се исказују и подаци о броју дана боловања по основама боловања преко 42 дана. На основу достављених података, у 2014. години је евидентирано укупно 691.769 дана боловања од којих највећи дио од 392.592 чине боловања по основу дужих и тежих болести.

Тек након узимања у обзир свих напријед наведених, као и низа других социо- економских фактора могли би у правој мјери да се исказу енормни трошкови појединца и заједнице ради лијечења пацијената, а чији је обољевање директно повезано са посљедицама овисности од пушења или изложености духанском диму.

Ако се питање посматра у ширем контексту, мора се имати у виду да је пушење одговорно за близу 1,6 милиона мртвих у Европском региону и више од 5 милиона у свијету, сваке године. Према истраживањима и пројекцијама до 2030. године предвиђа се 8 милиона мртвих годишње, као директна посљедица пушења и излагања духанском диму.³⁰

Најновије студије су повезале болести настале усљед пушења, као факторе ризика, за пријевремено пензионисање. Процјене економских губитака ЕУ као посљедице пријевремене пензије су израчунате на основу процјена броја радних дана изгубљених због болести (*eng: DLD – days lost to disease*) од стране пушача. Према подацима СЗО, одраслог лица у пријевременој пензији у ЕУ - 27 држава у 2005. години су, према процјенама, прије пензионисања, изгубили 9 милиона радних дана због шест главних категорија болести повезаних са пушењем (малигне неоплазме - бронха, желудца, простате, кардио и васкуларних обољења, те хроничне опструктивне плућне болести). Од ових шест категорија болести директно повезаних са пушењем највише лица се пензионисало због ЦОПД (хронична опструктивна плућна болест) - 36%, кардио-васкуларних болести - 27% и рака плућа - 24%.

Губици продуктивности настали усљед пушења су коштали ЕУ економију 12.4 милијарде еура у 2005. години што је еквивалентно 0.1% укупног ЕУ27 бруто националног дохотка тој години. Одсуству са посла је припало 91% укупног губитка продуктивности.³¹

На глобалном плану биљеже се резултати добре праксе у механизмима контроле духана. Као примјер земаља које су увеле потпуне забране пушења у затвореним јавним просторима, те на тај начин смањиле посљедице пасивног пушења по здравље становништва, представљају Канада, Аустралија, Норвешка, Ирска и Исланд и др.

Тако на Исланду, земљи са најдужом забраном (од 2001.године), преваленца пушења код дјецe (15 година) биљежи тренд опадања од 18,6% у

30

Global Adult Tobacco Survey-Tukey Report, 2010.

³¹ *A study on liability and the health costs of smoking DG Sanco (2008/C6/046)final report December 2009 - http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/tobacco_liability_en.pdf*

1998. године до 13,6% у 2003.године, па 11,1% у 2007.години. Такође, и у Канади (прве покрајине увеле забране 2002.године) преваленца пушења код младих од 15 до 19 година биљежи пад од 2002.године са 29% до пада 2007.године на 19%.³²

Све напријед изнесено указује колико је доношење новог федералног Закона о контроли и ограниченој употреби духана, духанских и осталих производа за пушење од изузетног јавно-здравственог значаја јер има за циљ, као што је истакнуто напријед, унапрјеђење здравља становништва у Федерацији Босне и Херцеговине путем редуцирања и превенције пушења, као водеће болести овисности у свим популационим групама.

II.4. Праксе и искуства других земаља у имплементацији закона који предвиђају окружења 100% без духанског дима

С обзиром на то да је опредјељење државе Босне и Херцеговине да постане пуноправна чланица Европске уније, те да испуни своју преузету обавезу и донесе један овакав свеобухватан Закон који ће да заштити здравље њених становника, потребно је изложити примјере добрих пракси других земаља које су већ имплементирале такве законе. Осврнут ћемо се на утицај који су слични закони имали на здравствену слику становништва и економско-социјалне односе у државама које су их имплементирале.

Ирска

Прва држава на свијету, и уједно чланица ЕУ, која је 2004. године увела законе којим се у потпуности забрањује пушење на затвореним јавним и радним мјестима је **Ирска**. Забрана је имала слиједеће ефекте:

- Смањење смртности међу популацијом старијом од 35 година по слиједећим параметрима
 - 13% од свих узрока
 - 26% од коронарних срчаних болести
 - 32% од можданог удара
 - 38% од хроничних опструктивних плућних болести.
- Смањење у излагању посредном пушењу превенирало је скоро 4000 смрти у три године послје увођења закона.³³

Уједињено Краљевство

Након Ирске, сличне законе су донијеле и земље Уједињеног Краљевства, Шкотска и Енглеска.

Шкотска је забранила пушење на јавним и радним мјестима у **марту 2006.**године. Недуго затим услједили су позитивни здравствени показатељи о исправности те одлуке:

³² www.tobaccoatlas.org

³³ Izvori: Mackay D, Haw S, Ayres J, Fischbacher C, Pell J. *Smoke-free Legislation and Hospitalizations for Childhood Asthma*. New England Journal of Medicine Vol. 363:1139-45, 2010.
<http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMsa0706740>

- У првих 10 мјесеци имплементације закона, јављање у болнице са акутним коронарним синдромом смањило се на 17%. Прије закона просјечно годишње смањење било је само 3%.
- Јављање у болницу због астме међу дјецом смањило се у просјеку на 15% годишње у периоду 2006.-2009. године, у успоредби са стопом раста прије закона.

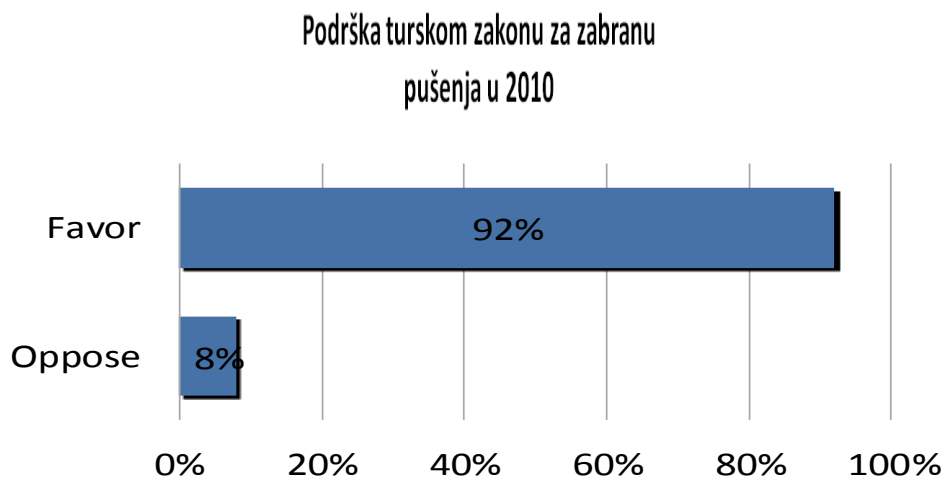
Енглеска је започела процес имплементације закона који забрањују пушење 2007. године.

Ефекти су били убрзо видљиви:

- Имплементација овог закона одмах је смањила јављање у болнице дјеце са инфекцијама дисајног система (ИДС) на 3,5% и са астмом на 8,9%.
- Генерално, процјењује се да је закон превенирао 54.000 случајева ИДС-а међу дјецом млађом од 15 година у периоду 2007.-2012. године.³⁴

Турска

Једна од најбољих пракси у имплементацији закона о контроли духана долази из **Турске**. Ова земља је донијела државни закон о духану 2008.године којим је забранила пушење у већини затворених јавних простора и радних мјеста. У току наредне године послје доношења закона простори који припадају ресторанима, баровима и чајџиницама, такође, су постали слободни од духанског дима. У 2010.години, 7 од 10 мјеста су била усклађена са законом. У коначници до 2010. године - 92% Турака, и од њих 77% свакодневних пушача, су изразили подршку закону.

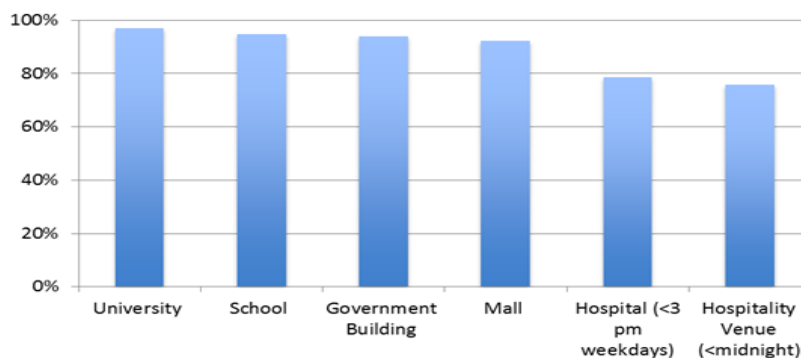

Izvor: Quirk Global Strategies, 2010

³⁴ Izvori: Been JV, Millet C, Lee JT, van Schayck CP, Sheikh A. *Smoke-free legislation and childhood hospitalizations for respiratory tract infections*. ERS publications. Published online before print May 28, 2015, doi: 10.1183/09031936.00014615.) <http://erj.ersjournals.com/content/early/2015/05/28/09031936.00014615>
Millet C, Lee J, Laverty A, Glantz S, Majeed A. *Hospital Admissions for Childhood Asthma After Smoke-Free Legislation in England*. Pediatrics. 2013 February; 131: 495-501.
<http://pediatrics.aappublications.org/content/early/2013/01/15/peds.2012-2592.abstract>

Турска се може похвалити високим нивоом имплементације закона; па је тако истраживање проведено три године након увођења закона показало да ниво имплементације закона варира од 76% у угоститељским објектима до 97% на факултетима.³⁵

Figure 1. Compliance with smoke-free legislation in indoor public places in Turkey - Overall

Украјина

Закон који 100% ослобађа затворена јавна мјеста од духанског дима ступио је на снагу у децембру 2012.године у Украјини. Национално истраживање јавног мишљења показало је да је 74% испитаника преферисало кафиће и ресторане без духанског дима. Мониторинг усклађености који је проведен годину дана након увођења закона показао је да је 90% простора усклађено са законом. Што се тиче бојазни да би овакав закон могао негативно утицати на бизнис, власници ресторана из Кијева и других регија су двије године након увођења закона одржали округли стол на којем је потврђено да забрана није имала негативан утицај на њихово пословање.

Сједињене америчке државе

Студије о утицају закона који предвиђају 100% окружење без духанског дима на бизнис и економију проведене су и у другим државама. Свака од њих, која је детаљно проведена показује да доношење закона о забрани пушења у ресторанима и баровима није имало никаквог утицаја, па ни позитивног, на пословни промет и запошљавање.

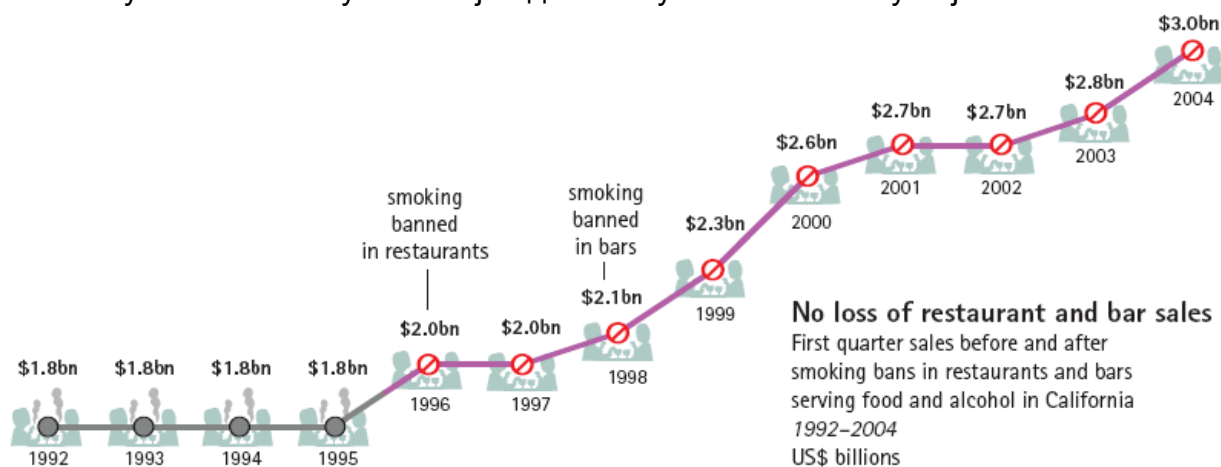
Најбољи примјер за ово је случај Калифорније гдје се паралелно са доношењем закона посматрао раст промета у баровима и ресторанима. Године 1992. та бројка је износила 1.8 бн. долара, да би се 1996. године, након доношења забране пушења у ресторанима та бројка повећала на 2.0 бн., затим 1998. године након доношења забране пушења у баровима, бројка се

³⁵ Izvor: Navas-Acien A. *Compliance with the smoke-free tobacco legislation in indoor public places in 12 cities in Turkey (Presentation)*. Institute for Global Tobacco Control, Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health, 2013.

Observational data collected December 2012-July 2013, *Compliance with SF legislation in indoor public places in Turkey ranged from 76% in hospitality venues to 97% in Universities*

повећала na 2.1 бн., те наставила експоненцијално расти до 3.0 бн колико је забиљежено 2004. године.

Истраживање проведено у Уједињеном Краљевству је показало да је 20% непушача почело учесталије одлазити у пабове након увођења закона.³⁶

*2006 Tobacco Atlas, 2nd Edition

Непобитан је закључак да закони који предвиђају 100% окружење без духанског дима чувају животе и штите здравље запосленика и становника. Подаци добијени након имплементације оваквих закона у различитим земљама показали су слиједеће:

- У **Нју Јорку**, забиљежен је пад од 57% на пријаве случајева сензорних симптома (иритације ока, сухоћа грла, цурење носа) међу радницима у угоститељству.
- У **Лејцестерсиру, Енглеска**, радници у баровима који су били непушачи имали су ниво карбон монооксида у крви једнак оном који се налази у крви лица које попуши од 3-5 цигарета дневно. Након увођења забране, њиховог нивоа карбон монооксида су постале исте као у непушача.
- У **Шкотској**, изложеност дјецe посредном пушењу се смањила за 39% након имплементације закона о духану.³⁷

Након свега наведеног, за очекивати је да ће се позитивни трендови које носе овакви закони на сличан начин рефлектирати на здравствене и социо-економске прилике у Федерацији БиХ.

³⁶ Izvori: A comprehensive review of all available studies on the economic impact of smoke-free workplace laws--Scollo M, Lal A, et al. *Review of the quality of studies on the economic effects of smoke-free policies on the hospitality industry.* Tobacco Control. 2003; 12:13-20.

Available from: <http://www.tobaccoscam.ucsf.edu/pdf/ScolloTC.pdf>.

Smokefree ACTION (2007). *As the smoke clears: the myths and reality of Smokefree England.* Available online at: <http://www.smokefreeaction.org.uk>, Accessed 5 November 2007.

³⁷ Izvori: Farrelly, M. et. al, (2005) *Changes in hospitality workers' exposure to secondhand smoke following the implementation of New York's smoke-free law.* Tobacco Control 2005 (14):236-241.

Peplow, G (2007). *Tests are a breath of fresh air for bar staff.* Leicester Mercury, 21 August 2007.

Akhtar PC, Currie DB, Currie CE, Haw SJ. (2007) *Changes in child exposure to environmental tobacco smoke (CHETS) study after implementation of smoke-free legislation in Scotland: national cross sectional survey.* British Medical Journal September 15, 335 (7619): 545.

III - НАЧЕЛА НА КОЈИМ СЕ ЗАСНИВА ЗАКОН

Доношење овог закона заснива се на начелима свеобухватности здравствене заштите која треба да осигура информирање, едукацију и промоцију здравља становништва, као и редуцирање и елиминацију изложености становништва свим штетним факторима по здравље. Право сваког грађанина је да буде информиран о здравственим посљедицама пушења и излагања духанском диму у својој околини. Такођер, право сваког грађанина је да живи и ради у околини без духанског дима. Одговорност државе је да заштити здравље становништва и подузме све законске, административне и извршне мјере како би се елиминисало штетно дјеловање по здравље свих облика изложености духанском диму.

За остварење циља из овог закона, предвиђено је у члану 3. да се органи и институције државне управе у Федерацији Босне и Херцеговине руководе међународним прописима о контроли духана и о духанским производима, а који су напријед у Образложењу описани. Ради се о слиједећим начелима:

- a) природно право сваког грађанина у Федерацији БиХ на чист ваздух јер сви, а посебно дјеца и млади, имају право да се заштите од утицаја посредног удисања духанског дима;
- b) заштита животне средине и права грађана на здраву животну средину;
- c) опредјељења надлежних органа и институција у Федерацији БиХ да се кроз мултисекторску сарадњу утврди стратегија и мјере ради промовирања и подршке престанку и смањењу потрошње духанских и осталих производа за пушење;
- d) синхронизирана имплементација мјера усмјерених на смањење потражње за духаном и понуде духана путем информисања, едукације и јачања јавне свијести о штетности духанских и осталих производа за пушење;
- e) одговорност надлежних органа и институција у Федерацији БиХ да се осигура довољно финансијских средстава за активности контроле духана у циљу континуираног смањења броја пушача и изложености духанском диму, и
- f) опредјељења надлежних органа и институција у Федерацији БиХ да се односи са духанском индустријом регулишу на потпуно транспарентан начин у циљу заштите политика јавног здравља и спрјечавања привилегираног третмана духанске индустрије.

IV - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРАВНИХ РЈЕШЕЊА

Поглавље I. – Основне одредбе (чл. 1.-4.) утврђује предмет регулисања овог закона, и то на начин да се њиме уређују мјере за забрану и ограничење употребе духана, духанских и осталих производа за пушење, забрану њихове рекламације, промоције и спонзорисања, спречавање приступа малољетних лица тим производима, те оснивање Федералне комисије за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење, а у циљу заштите и унапређења здравља становништва. Поред тога законом се регулише и састав духанских и осталих производа за пушење,

обавезне ознаке на паковањима, сузбијање штетних посљедица, превентивне мјере и надзор над провођењем закона. Чланом 2. утврђене су дефиниције које се користе у закону и њихово значење у смислу овог закона. Треба истаћи да су дефиниције у високом степену усаглашене са прописам Европске уније, као и терминима из Оквирне конвенције о контроли духана, а што је детаљније описано кроз упоредне приказе који су израђени уз закон. Чланом 3. прописани су принципи закона због истицања обавезе да се органи и институције државне управе у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација БиХ) руководе међународним прописима о контроли духана, духанским производима и осталим производима за пушење. У том циљу таксативно су назначени основни принципи. Чланом 4. дефинише се забрана дискриминације на основу расе, боје коже, спола, језика, религије или вјеровања, политичких и других увјерења, националног и социјалног поријекла, приликом извршавања радњи на основу овог закона и прописа донесених на основу овог закона. Истакнуто је и да изрази који имају родно значење, а који се користе у овом закону и прописима који се доносе на основу овог закона, обухватају на једнак начин мушки и женски род, без обзира јесу ли кориштени у мушком или женском роду.

Поглавље II. – Забрана пушења у јавним просторима (чл. 5. и 6.) односи се на утврђивање јасне забране употребе свих духанских производа за пушење у свим затвореним јавним просторима, на јавним скуповима, радним мјестима и у јавном превозу. Такође, забрањује се употреба духанских производа за пушење у приватним средствима превоза у којим се налазе малолетна лица. Надаље, чланом 6. се обезбјеђује провођење забране пушења, те је прописано да су исту обавезни обезбиједити власник и корисник простора, односно мјеста из члана 5. овог закона у којем је пушење забрањено, те да морају бити постављене визуелне информације које се састоје од графичког знака забране пушења и текста који гласи: "Забрањено пушење", као и информације о начину пријављивања и санкционирању. Прописано је поступање у случају да лице не поштује забрану пушења у мјестима и просторима гдје је пушење забрањено.

Поглавље III. – Изузеци од забране пушења у јавним просторима (члан 7.) уређује случајеве на које се не односи забрана пушења, а због природе мјеста и простора, те одређених препорука Вијећа Европе с тим у вези. Наиме, овим чланом пушење је дозвољено за пацијенте у службама и одјелима за заштиту менталног здравља у здравственим установама и у другим установама које пружају услуге социјалне његе ментално обољелим лицима, као и у установама намијењеним за издржавање казне, ако и када могу бити успостављене посебне просторије за пушење одвојене од непушачке зоне и ако медицинске и психолошке индикације указују на потребу пацијента за пушењем. Мора се истаћи да одлуку о дозволи пушења у смислу овог члана доноси директор или друго одговорно лице здравствене установе и установе намијењене за издржавање казне на приједлог одговорног доктора медицине. Приликом доношења одлуке морају се узети у обзир интереси и здравствене потребе непушача. Осим тога, дефинисано је да федерални министар здравства (у даљем тексту: министар) доноси подзаконски акт којим

се прописују услови за посебне просторе за пушење у смислу изузетака од забране пушења утврђених овим чланом.

Поглавље IV. – Тестирање и извјештавање о духанским производима (чл. 8.-12.), између осталог, утврђује забрану производње и промета цигарета које садрже састојке са више од: десет (10) мг катрана по једној цигарети; један (1) мг никотина по једној цигарети; десет (10) мг угљен монооксида по једној цигарети, а како то утврђује и Директива 2014/40/ЕУ. Наглашено је да увезени духански производи, а посебно цигарете, морају испуњавати стандарде утврђене у овом члану, осим цигара и цигарилоса, духана за лулу и духана за самостално мотање. Забрањена је и продаја и стављање на тржиште духанских производа, а посебно цигарета и духана за самостално мотање, који садрже адитиве. Надаље, сагласно Директиви 2014/40/ЕУ забрањено је стављање на тржиште духанских производа који садрже ароме у било којем од својих саставних дијелова, као што су филтери, папири, паковања, капсуле или друга техничка обиљежја која омогућују измјену мириса или укуса дотичног духанског производа или јачине њихова дима. Филтери, папири и капсуле не смију садржавати духан ни никотин. Чланом 9. прописано је да се сви духански производи за пушење који се производе или увозе на тржиште Федерације БиХ обавезно тестирају. Важно је истаћи да се мјерење катрана, никотина и угљен монооксида врши на основу ИСО стандарда, и то: за катран ИСО 4387, за никотин ИСО 10315, а за угљен монооксид ИСО 8454. У овом Поглављу, чланом 10. регулише се и достављање података о духанским производима. Тако су произвођачи и увозници цигарета обавезни, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, надлежном министарству доставити списак свих састојака и њихових количина по врсти и типу који се користе у производњи цигарета. Обавјештења о новим духанским производима уређена су чланом 11., према којем су произвођачи и увозници нових духанских и осталих производа обавезни поднијети Федералном министарству здравства (у даљем тексту: Министарство) обавјештење о новим производима које намјеравају ставити на тржиште. Обавјештење се подноси у електронском и писаном облику, најмање шест мјесеци прије намјераваног стављања на тржиште. Садржај обавјештења регулише се чланом 12. закона, као и шта се све доставља уз обавјештење од стране произвођача и увозника.

Поглавље V. – Паковање и означавање духанских производа (чл. 13.-17.) утврђује основне одредбе у домену паковања и означавања, а сходно Директиви 2014/40/ЕУ. Тако члан 13. уређује Јединствену идентификацијску ознаку, у смислу да свако појединачно паковање духанског производа који се производи, увози, налази у промету и продаје на тржишту Федерације БиХ мора да садржи ту ознаку, исписану на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини. Утврђени су и подаци које ознака мора садржавати. Надаље, чланом 14. закона уређују су подаци на појединачним паковањима. Свако појединачно паковање духанског производа који се производи, увози, налази у промету и продаје на тржишту Федерације БиХ мора садржавати слиједеће податке: назив и адресу произвођача и увозника; број јединица у појединачним паковањима духанских производа, те назив и адресу амбалажера, у случајевима када произвођачи нису извршили сами паковање. У истом члану

дефинисана је и обавеза да обиљежавање духана и духанских прерађевина врше произвођачи, односно увозници духана и духанских прерађевина. У истом Поглављу регулишу се здравствена упозорења на паковањима духанских производа (члан 15.). Сва паковања духанских производа, појединачно и збирно, морају садржавати здравствена упозорења на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини. Сходно Директиви 2014/40/ЕУ, и закон предвиђа да здравствена упозорења којим се указује на штетност употребе духанских производа укључују: општа упозорења; додатна упозорења; комбинована упозорења и информативне поруке. У односу на ранија упозорења, новина је да закон уводи и комбинована упозорења, која се састоје од фотографије или друге илустрације и одговарајућег текста додатног упозорења. Свако појединачно и сва збирна паковања духанских производа морају садржавати комбинована упозорења на предњој и задњој страни паковања и морају заузимати најмање 65% површине на којој се штампају. Како је питање означавања подложно промјенама на нивоу ЕУ, закон је прописао да федерални министар здравства доноси подзаконски акт о означавању паковања духанских и осталих производа за пушење, како би се правила означавања могла ефикасно и благовремено ускладити и у Федерацији БиХ за случај измјена на нивоу ЕУ. Члан 16. регулише представљање производа. Наиме, означавање појединачних паковања, збирних паковања, као ни сам духански производ не смију садржавати никакав елемент ни обиљежја која промовирају духански производ или потичу на његову употребу стварањем погрешног дојма о његовим својствима, учинцима на здравље, опасностима или емисијама и сл. Овим су чланом утврђени забрањени елементи и обиљежја, а подразумијевају текстове, симболе, имена, заштитне знакове, фигуративне и друге ознаке, али, свакако, нису ограничени само на њих. Надаље, члан 17. закона односи се на изглед и садржај појединачних паковања. Тако појединачна паковања цигарета морају бити у облику квадрата и садржавати најмање 20 цигарета. Појединачна паковања духана за самостално мотање морају бити у облику квадрата или у цилиндричном облику или у облику врећице и садржавати најмање 30 г духана.

Поглавље VI. – Електронске цигарете и биљни производи за пушење (чл. 18.-20.) уређује по први пут у нашем систему питања промета и употребе и ових цигарета и производа за пушење. Члан 18. регулише стављање у промет електронских цигарета, и то на начин да за електронске цигарете и биљне производе за пушење, у свим својим појавним облицима, вриједи исте одредбе као и за духан и духанске производе за пушење, како је дефинисано овим законом. Прописани су и услови за стављање електронских цигарета и посуда за поновно пушење на тржиште. Означавање паковања електронских цигарета и посуда за поновно пушење предметом је регулације у члану 19. закона. Свако појединачно паковање електронских цигарета и посуда за поновно пушење мора садржавати летак са подацима прописаним законом, а који су усклађени са Директивом 2014/40/ЕУ. Ово поглавље обухвата и означавање бездимних духанских производа и биљних производа за пушење, те обавезује на општа здравствена упозорења. У члану 21. утврђени су елементи и обиљежја која не смију бити садржана у означавању појединачних паковања, збирних паковања, као ни духанских производа.

Поглавље VII. – Забрана рекламације, промоције и спонзорисања духанских и осталих производа за пушење, чланом 21. прописује децидно шта је све забрањено у смислу рекламисања. Тако се забрањује директно или индиректно рекламисати, спонзорисати и на било који начин промовисати духан, духанске производе и остале производе за пушење; спонзорисати догађаје и активности група или појединаца с циљем или могућим ефектом директне или индиректне промоције духанског производа, употребе духана и осталих производа за пушење; пружање финансијске или друге помоћи од духанске индустрије догађајима, активностима, појединцима или групама (као што су спортски или умјетнички догађаји, индивидуални спортисти или тимови, индивидуални умјетници или умјетничке групе, организације за социјалну заштиту, владине и невладине организације и институције, политичари, политичке странке) и цијели низ других забрана. Циљ је смањити ефекте промоције духанског производа, употребе духана и осталих производа за пушење. Чланом 22. Закона регулисани су и одређени изузеци од забране рекламисања, а у складу са одредбама Директиве 2014/40/EУ.

Поглавље VIII. – Забрана продаје духанских и осталих производа за пушење (чл. 23. и 24.) уређује мјеста продаје и забрану продаје. Чланом 23. предвиђено је да духански производи и остали производи за пушење не смију бити постављени или бити видљиви у трговинским објектима, осим приликом саме продаје, и не смију бити изложени у комерцијалну сврху нити на једном другом мјесту. Забрањено је инсталирати, постављати или користити аутомате за продају духанских производа и осталих производа за пушење на јавним мјестима. Осим тога, уређује се и друге забране у погледу продаје. У члану 24. прописано је да је забрањено продавати или поклањати у комерцијалне сврхе цигарете појединачно или у паковањима са мање од 20 комада или у ринфузи. Забрањено је продавати духан или духанске производе у комбинацији/сету са другим производима, као и продаја духана за оралну употребу и његово стављање на тржиште, али и продаја и стављање на тржиште духанских производа са својственом аромом. Наведеним одредбама, нови закон јаснији је у односу на одредбе важећих прописа у овој области.

Поглавље IX. – Спречавање приступа малољетних лица духанским производима и осталим производима за пушење (члан 25.) односи се на забрану продаје и поклањања духанских производа и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година. На свим мјестима на којим се продају духан и духански производи мора бити истакнута ознака о забрани продаје духанских производа и осталих производа за пушење лицима млађим од 18 година.

Поглавље X. – Едукација, информисање и јачање јавне свијести (чл. 26. и 27.) регулише активности у одгојно-образовним установама, те јачање јавне свијести и информисање. Сагласно члану 26. закона надлежна кантонална министарства образовања, у сарадњи са кантоналним заводима за јавно здравство у Федерацији БиХ (у даљем тексту: кантонални заводи за јавно здравство), обавезна су у наставне програме за основну и средњу школу укључити тему о штетности пушења за здравље. Такође, Федерални завод за јавно здравство и кантонални заводи за јавно здравство су обавезни

предузети потребне активности с циљем креирања програма који на стручан начин едуцирају јавност о штетности пушења и истовремено охрабрују на прекид конзумирања духанских и осталих производа за пушење (члан 27.). Истим чланом прописано је да Јавне радио-телевизијске станице, у договору са надлежним тијелима из става (1) овог члана, емитурају утврђени садржај програма. Ово из разлога повећања степена информисаности грађана. Наравно, свака врста емитурања едукативних програма, бит ће предметом посебног уговарања РТВ станица са надлежним тијелима, уважавајући прописе о емитурању радио и телевизијског програма, те уважавајући правила креирања програмске шеме сваке поједине РТВ станице.

Поглавље XI. - Стратешки програм за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (члан 28.) бави се обавезом Владе Федерације да донесе Стратешки програм за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (у даљем тексту: Стратешки програм) у циљу јачања друштвене бриге за здравље становништва у Федерацији очувања и унапрјеђења здравља, откривања и сузбијања фактора ризика за настанак обољења, те стицања знања и навика о здравом начину живота. Стратешки програм доноси се за период од пет година, а носиоци имплементације Стратешког програма су надлежна министарства Владе Федерације и друге институције, заводи, установе и организације.

Поглавље XII. – Федерална комисија за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (чл. 29. и 30.) утврђује обавезу формирања комисије, њен састав, мандат, надлежности и извјештавање према Влади Федерације. Влада Федерације рјешењем именује Федералну комисију за контролу употребе духана, духанских и осталих производа за пушење (у даљњем тексту: Федерална комисија). Федерална комисија има 10 чланова, и састоји се од представника различитих министарстава у Влади Федерације БиХ, као и представника сектора цивилног друштва. Како је приступ контроли употребе духана, духанских и осталих производа за пушење базиран на мултисекторским принципима, потребно је да сви релевантни сектори имају своју улогу, проводе своје овласти, те да се све расположиве информације благовремено обрађују кроз тијело, какво је Федерална комисија. Ради се, дакле, о provedбеном, али и савјетодавном тијелу Владе Федерације, неопходном ради увида у целокупно стање у овој области.

Поглавље XIII. – Регулисање односа између Владе Федерације Босне и Херцеговине, осталих органа и институција државне управе и индустрије духана (члан 31.) односи се на ограничења ових односа само на оне односе потребне за ефективно регулисање индустрије духана и њених производа. Приликом успоставе односа са индустријом духана Влада Федерације је дужна осигурати потпуну транспарентност и информисати јавност о природи и разлозима тих односа. Фабрике за производњу духана и духанских производа, као и фирме за увоз, уколико су у власништву Владе Федерације, морају пословати под условима и ограничењима како је прописано овим законом. Такође, овим чланом утврђени су облици поступања који нису дозвољени у међусобном односу органа и институција државне

управе, јавних институција и политичких странака према индустрији духана, или обрнуто. Ограничења су утврђена и за носиоце јавног положаја.

Поглавље XIV. - Надзор над провођењем закона (чл. 32.-34.) регулише органе надзора, и то кроз организацијску шему Федералне и кантоналних управа за инспекцијске послове, те надлежна министарства унутрашњих послова. У члану 33. утврђене су овласти инспектора, и то почевши од забране употребе духана, духанских и осталих производа за пушење у јавним просторима, у складу са одредбама овог закона, до других забрана прописаних овим законом. Чланом 34. регулише се примјена релевантних прописа, у смислу сходне примјене одредби прописа о инспекцијама у Федерацији и прописа о управном поступку.

Поглавље XV. – Казнене одредбе (чл. 35.-40.) односи се на утврђивање новчаних казни за прекршаје учињене по одредбама овог закона, и то за правна лица, одговорна лица у правном лицу и физичка лица.

Поглавље XVI. – Прелазне и завршне одредбе (чл. 41.-44.) уређује почетак примјене прописа и друга важна питања за примјену закона. Тако је чланом 41., осим прописаних рокова за усклађивање са одредбама овог закона, прописано и да ће се казне за физичка лица и све субјекте из овог члана, иначе утврђене овим законом, почети наплаћивати девет мјесеци од ступања на снагу овог закона. Чланом 42. прописано је доношење подзаконских аката. Чланом 43. прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о ограниченој употреби духанских прерађевина („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 6/98, 35/98, 11/99 и 50/11), док је одредбом члана 44. утврђено да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеним новинама Федерације БиХ“.

V – МИШЉЕЊА НА ЗАКОН

Сагласно Пословнику о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 6/10, 37/10 и 62/10), обрађивач закона упутио је на мишљење текст закона кантонима. Позитивна мишљења на Нацрт закона запримљена су од већине кантона.

Осим сагласности на Преднацрт закона, Министарство здравства, рада и социјалне скрби Западнохерцеговачког кантона изнијело је и одређене сугестије и коментаре. Наиме, то министарство изражава бојазан да се нови закон у овој области неће поштовати, односно неће постићи жељени учинак, уколико се мјере контроле и надзора у пракси не примјене на другачији начин него што је то сада случај. Става су да је требало више учинити на provedби важећег закона и анализи учинка по истом, те вршити стални притисак на надлежне инспекције у смислу строжијег кажњавања прекршитеља, а онда приступити постепено поштравању законских норми. Такође, износе и сугестију да се ипак остави могућност да се у угоститељским објектима у којим се не послужује храна може одвојити простор за пушаче, односно да се кафићи мале квадратуре (нпр. до 20-25 m²) могу опредјелити хоће ли у њима

пушење бити дозвољено или не. Министарство здравства, рада и социјалне скрби Западнохерцеговачког кантона цијени да се у обзир мора узети постотак пушача у Федерацији и њихове навике, те да је за очекивати да се одредбе новог закона неће поштивати у пракси без „тешке репресије од стране инспекције“. У том смислу истичемо да оваква интервенција на предложени текст закона битно утјече на сами концепт закона и основне интенције забране пушења; фактички ради се о правном рјешењу које је слично постојећим одредбама закона, а које није у потпуности сагласно са одредбама Оквирне конвенције, али и рјешењу за које постоје јасни докази у пракси других земаља да није учинковито и не доприноси унапрјеђењу стања здравља становништва (што је ближе елаборисано напријед у овом Образложењу). Надаље, Министарство здравства, рада и социјалне скрби Западнохерцеговачког кантона истиче да је у Казненим одредбама наведено да надзор над примјеном члана 25. врши просвјетна инспекција, а треба да се наведе тржишна инспекција. Обрађивач закона је исправио уочену грешку, те прихватио приједлог министарства. На концу, кантонално министарство указује и на потребу да се дефинише отворени простор, односно да се направи јасна дистинкција између затвореног и отвореног простора, због различитих врста оградe које се могу наћи у пракси као припадајући дио отвореног простора (напр. угоститељских објеката). У погледу тога приједлога, обрађивач закона ће изнаћи обухватну и садржајну дефиницију отвореног простора, те унаприједити дати одредбу до упућивања текста закона према Влади Федерације, након додатних консултација које ће се провести.

Такође, Кантонална управа за инспекцијске послове Босанско-подрињског кантона изнијела је исти приједлог као Министарство здравства, рада и социјалне скрби Западнохерцеговачког кантона у погледу надзора над чланом 25. овог закона, а што је прихваћено, односно коригирано. Ова Кантонална управа износи и приједлог да се у члану 5. брише забрана пушења у односу на јавне скупове „због немогућности контроле“; става су да је на јавним скуповима неизводљиво контролирати учеснике по питању употребе духанских производа. Када је у питању овај приједлог, истичемо да је исти неприхватљив јер битно утјече на опсег забране пушења и супротан је Оквирној конвенцији о контроли духана. Надзор над примјеном закона у овом дијелу може се обезбиједити, наравно, уз одговарајућу подршку надлежне инспекције. Свјесни смо да тај надзор јесте отежан у односу на друге врсте надзора, али није неизводљив. Треба истаћи, такође, да ће примјена закона, генерално захтјевати и пуно промотивнога и превентивнога рада, услед чега се очекује и значајан помак у развијању свијести грађана о штетности изложености духанском диму и развијању нових навика и понашања која неће угрожавати непушаче. Осим тога, примјена закона битно овиси од степена надзора који се проводи од стране надлежних инспекција, те је свакако једна од примарних задаћа и усмјерени рад са самим инспекцијама у смислу оснаживања и потпоре за надзор над овим законом.

Надаље, Министарство здравства и социјалне политике Средњобосанског кантона подржава доношење закона, те износи пар сугестија, у смислу да је потребно поново размотрити висину новчаних казни, јер су „на терену тешко проводиве“ због тешке економске ситуације и великог

броја конзумента духанских производа. С тим у вези, ваља истаћи да су казне усклађене са Законом о прекршајима, који утврђује оквир за минималне и максималне казне. Цијенећи значај кажњавања у контексту заштите јавног здравља, обрађивач закона је утврдио распоне новчаних казни за непоступање по овом закону. Министарство здравства и социјалне политике Средњебосанског кантона скреће пажњу и да је потребно подзаконским актом веома прецизно дефинисати посебне просторије за изузетке од забране пушења, како их закон предвиђа, што ће свакако да се има у виду код доношења подзаконских прописа, након усвајања закона. Наведено Министарство, такође, сугерише да се преиспита одредба члана 23. став (3), тачка д) о продаји духанских производа у објектима удаљеним у радијусу мањем од 100 м од школа, јер држе да ће то тешко бити проводиво на терену. Међутим, ради се о одредби која треба да се задржи у закону због односа према дјечи и младима у смислу заштите од пушења и доступности духана, духанских и осталих производа за пушење. С друге стране, нису изнесени слични приједлози од осталих тијела која су се очитовала на Преднацрт закона.

Преднацрт закона упућен је на мишљење Уреду Владе Федерације Босне и Херцеговине за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније, Федералном министарству правде, Федералном министарству финансија/Федералном министарству финансија, Федералној управи за инспекцијске послове, Гендер Центру Федерације Босне и Херцеговине, те Заводу за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине. Такође, закон је због одређених питања која захтијевају мултисекторски приступ упућен на мишљење и Министарству вањске трговине и економских односа БиХ, Федералном министарству унутрашњих послова/Федералном министарству унутарњих послова, Федералном министарству трговине, Федералном министарству развоја, обрта и подузетништва, Федералном министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства, Федералном министарству околиша и туризма и Федералном министарству образовања и науке/Федералном министарству образовања и знаности.

Само Федерално министарство трговине није доставило своје очитовање, сва остала горе наведена министарства и тијела доставили су позитивна мишљења на предложени Преднацрт закона.

Федерална управа за инспекцијске послове и Федерално министарство правде су изнијели пар приједлога, који се односе на одредбе везане за надзор и висину казни, а који су прихваћени и уграђени у овај текст закона, који се упућује Влади Федерације БиХ. Такођер, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства подржава доношење закона, те износи приједлоге за побољшања текста, и то у чл. 2, 6, 9. и 16, који су прихваћени, осим у дијелу члана 16 . став (1) гдје обрађивач закона није брисао дио текста (како је предложено), с обзиром на то да се ради о тексту преузетом из Директиве 2014/40/ЕЗ, односно у питању је хармонизација са прописом Европске уније.

Треба указати и да је Свјетска банка (Канцеларија у Сарајеву), у сарадњи са Свјетском здравственом организацијом, доставила анализу усклађености Преднацрта закона са одредбама Оквирне конвенције о контроли духана. У анализи је истакнуто да је Преднацрт закона усаглашен са одредбама наведене Конвенције, те да су евидентни напори да се у Федерацији БиХ осигура увођење свеобухватног нормативног оквира за контролу духана. Истакнуте су све предности новог начина регулисања ове области. Такође, у анализи су дате и сугестије како правни оквир учинити још бољим, те унаприједити степен provedбе Оквирне конвенције. С обзиром на то да у том дијелу постоје и одређене препоруке које се односе на друге секторе, и нису искључиво домен сектора здравства, нити предмет само овог закона, одлучено је да се о свим сугестијама такве природе дискутује у каснијој фази разматрања и усвајања закона, уколико исти у предложеном тексту (у I фази) буде прихваћен. Ово из разлога што се сугестије углавном односе на регулисање таквих одредби које за циљ имају још већи степен усаглашености закона са одредбама Оквирне конвенције о контроли духана, те је у процесу консултација неопходно осигурати судјеловање свих заинтересованих страна.

Напомињемо да се у прилогу закона налази овјерена Изјава о усклађености Преднацрта закона са прописима Европске уније, и то од стране Уреда Владе Федерације Босне и Херцеговине за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније.

V - ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

За провођење овог закона нису потребна финансијска средства из Буџета Федерације, нити буџета кантона.